

Tolmácsolás az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóságon: terepkutatás

Interpreting Practices at the Hungarian National Directorate-General for
Aliens Policing: A Field Study

DOI: [HTTPS://DOI.ORG/10.53793/RV.2026.3.6](https://doi.org/10.53793/RV.2026.3.6)

Absztrakt

A kutatás célja az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (a továbbiakban: OIF) eljárásainak keretében történő menekültügyi tolmácsolás gyakorlatának feltárása volt. A téma hátterét az a probléma adta, hogy Magyarországon a közösségi és hatósági tolmácsolás intézményes, illetve jogi keretei hiányosak. Az adatgyűjtés kvalitatív eszközökkel történt: a kutató saját tolmácsolási tapasztalatát introspekciós naplókban rögzítette; ügyiratok elemzésére és egy menekültügyi meghallgatás, valamint egy közigazgatási per tárgyalásának megfigyelésére is sor került; továbbá négy, félig strukturált interjú készült a hivatal munkatársaival. Az adatok alapján a menekültügyi tolmács szerepe túlmutat a pusztán nyelvi közvetítésen. Erre tekintettel a tolmácsok nyilvántartása és díjazása is felülvizsgálatra szorul. A tolmácsképzés számára ajánlott az eljárásjogi terminológia, a vallási és kulturális ismeretek, illetve a konfliktuskezelési kompetenciák hangsúlyosabb oktatása. Ehhez az OIF és a képzőintézmények együttműködése is javasolt.

KULCSSZAVAK: TEREPKUTATÁS, MENEKÜLTÜGYI TOLMÁCSOLÁS, KÖZÖSSÉGI TOLMÁCSOLÁS,
KÖZSZOLGÁLATI TOLMÁCSOLÁS, DIALÓGUSTOLMÁCSOLÁS

Abstract

The aim of the study was to explore the practice of asylum interpreting within the procedures of the National Directorate-General for Aliens Policing (OIF). The research was motivated by the fact that the institutional and legal frameworks for community and public service interpreting in Hungary are lacking. Data were collected using qualitative methods. The researcher documented his own interpreting experience through introspective journals, analyzed case files, observed both an asylum interview and a court hearing, and conducted four semi-structured interviews with staff members. The findings show that the role of the interpreter extends beyond mere linguistic mediation. Thus, both the registration system and the remuneration of interpreters require review. Interpreter training should focus more on legal terminology, religious and cultural knowledge, and conflict management skills. Cooperation between the OIF and interpreter training institutions is also recommended.

KEYWORDS: FIELD STUDY, ASYLUM INTERPRETING, COMMUNITY INTERPRETING, PUBLIC SERVICE
INTERPRETING, DIALOGUE INTERPRETING

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Fordítástudományi Doktori Program, hallgató; BM gyakornoki program 2025 résztvevője

Bevezetés

2024-ben az Európai Unió elfogadta az új migrációs és menekültügyi paktumot (URL1), amelynek egyik fő célja a tagállamok menekültügyi és migrációs politikájának egységesebb összehangolása. Ennek érdekében a paktum több olyan menekültügyi tárgyú szabályt, amelyet korábban irányelvek rendeztek, immár rendeleti formában szabályoz, így azok közvetlenül alkalmazandóvá váltak valamennyi tagállamban. A nemzetközi védelem iránti eljárási szabályokat tartalmazó 2024/1348. rendelet (Eljárási rendelet) 2026. június 12-től a tagállamokban kötelezővé teszi a menedékkérők személyes meghallgatása során vagy tolmács vagy kulturális közvetítő (*cultural mediator*) alkalmazását (URL2). Eszerint a kulturális közvetítő olyan szakember, aki elősegíti a kommunikációt (beleértve a tolmácsolást is) különböző nyelveket beszélő és eltérő kulturális háttérrel rendelkező személyek között. A tolmáchoz képest tehát szélesebb és összetettebb, a kulturális sajátosságok magyarázatát is magába foglaló kommunikációs szolgáltatást jelent. Azonban a kulturális mediátorok szerepe nincs a magyar jogrendszerben egyértelműen meghatározva és elismerve – ahogyan, mint látni fogjuk, a tolmácsoké is csak korlátozottan. A megfelelő szabályozás hiányában a menekültügyi válsághelyzetekben eljáró tolmácsokkal szemben támasztott elvárások, az általuk betöltött szerepek és a szükséges kompetenciák sem kérhetők számon egységesen, és így a nyelvi közvetítés minőségének és sikerességének garantálása sem lehetséges. Mivel az ukrajnai háború e sorok írásakor még folyamatban van, továbbá a globális migrációs tendenciákat is figyelembe véve – a 2025. évi adatok szerint az UNHCR több mint 42 millió menekültet (*refugee*), 67 millió belső menekültet (*internally displaced person*, IDP) és 8 millió menedékkérőt (*asylum-seeker*) tartott számon (URL3) – célszerű lenne felkészülni az ezzel járó kihívásokra, a (menekültügyi) tolmácsokra vonatkozó megfelelő szabályozás és képzések kialakításával (is). Magyarországon a bírósági vagy az üzleti tolmácsolásról ugyan több empirikus kutatás is született – például Eszenyi–Puklus 2026; Horváth 2017; Németh 2021; Puklus 2019 –, de kifejezetten a menekültügyi tolmácsokról eddig csak néhány esettanulmány áll rendelkezésre (Bakó 2026; Berencsi 1996; Horváth–Gabányi 2025; Müller 2017).

Erre tekintettel hiánypótlónak tekinthető a Belügyi Tudományos Tanács által kiírt kutatási gyakornoki program keretében 2025. szeptember és 2026. február között megvalósult terepkutatás az OIF Menedékjogi Osztályán (Budapest XI. ker. Budafoki út 60.), ahol hasonló empirikus kutatásra korábban nem került sor (1. sz. ábra). A kutatási módszertan és az eredmények ismertetése előtt szükséges néhány (menedék)jogi és tolmácsolástudományi (alap)fogalom ismertetése, a terjedelmi korlátokra tekintettel.

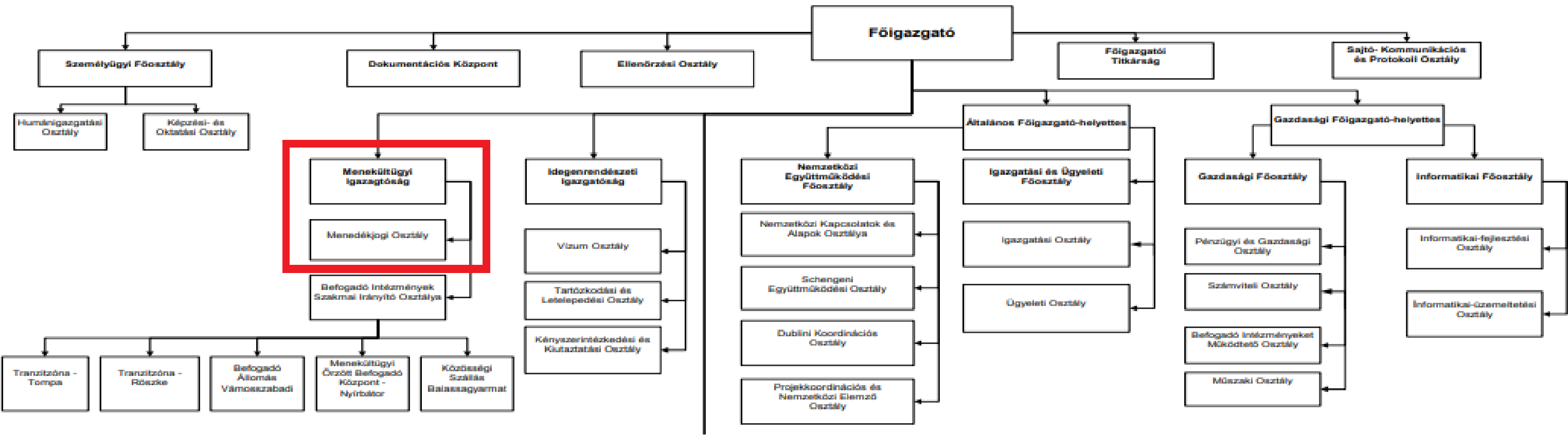
A menekültügyi tolmácsolás jogi háttere

A menekült fogalmának egyetemes meghatározását a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény és annak 1967-es Kiegészítő Jegyzőkönyve (URL5) tartalmazza (Magyarországon kihirdette az 1989. évi 15. törvényerejű rendelet, URL6). Az egyezmény 1. cikk (2) bekezdése szerint menekült az, aki *faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni.*

Az egyezmény azonban nem határozta meg az üldözés vagy a megalapozott félelem fogalmát. Hiányosságaként róható fel, hogy a definíció a menekült személyében való fenyegetettségét helyezi a középpontba, így számos olyan helyzetre nem alkalmazható, amikor – például egy fegyveres konfliktus elől – tömegesen menekülnek az emberek egy másik ország területére. Éppen ezért regionális szintű szabályok is születtek, amelyek a védelemre szorulókat körét kitágították.

Ami a nyelvhasználat jogának nemzetközi szabályait illeti, a Genfi Egyezmény nem tartalmaz a menekültek elismerésére vonatkozó részletes eljárási szabályokat, így az egyezményben részes államok menekültügyi eljárásaiban használt nyelvre vagy tolmácsolásra sem találunk rendelkezéseket.

SZERVEZETI ÁBRA

1. sz. ábra: A kutatási gyakornoki program helye az OIF szervezetén belül
Forrás: Nemzeti Jogszabálytár (URL4), kiemelés a szerzőtől

Az Egyezmény és Jegyzőkönyve értelmezésében azonban segítséget jelent az UNHCR által készített Kézikönyv, amely címében a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásra és az azzal kapcsolatos követelményekre utal. Ez a *soft law* dokumentum már több ponton is utal a tolmácsolás igénybevételére, illetve a tolmácsolás minőségére is. A 192. (iv) pont a megfelelő kompetenciával bíró tolmács biztosítását az alapkövetelmények közé sorolja. A Kézikönyv legutóbbi, 2019-es kiadásában (URL7) 13 iránymutatás található, amelyek közül az elsőnek a 36. iii. pontja rendelkezik arról, hogy a kérelmezők választhatnak magukkal azonos nemű tisztviselőt, aki a meghallgatást vezeti, és azonos nemű tolmácsot is, továbbá női kérelmezők esetében ezt automatikusan biztosítani kell. Ezen felül a meghallgatást végző tisztviselőknek és a tolmácsoknak is tisztában kell lenniük a kulturális vagy vallási tényezők érzékeny jellegével. A 36. v. pont iránymutatása szerint a meghallgatást végző tiszt feladata a tolmács bemutatása, ideértve a tolmács szerepének ismertetését is. A 6. számú iránymutatás azt is kimondja, hogy a tisztnek tisztában kell lenniük azzal is, hogy a tolmács részéről negatív irányú elfogultság fordulhat elő a kérelmezővel szemben – akár azért, mert ugyanahhoz a valláshoz tartozik, akár azért, mert nem –, illetve azzal, hogy a kérelmezőben ilyen félelem is kialakulhat, ami hátrányosan befolyásolhatja az általa elmondottakat. Ezt a 9. iránymutatás 60. vi. pontja is megerősíti. A tolmácsoknak a vonatkozó szakkifejezéseket is jól kell ismerniük. A 9. iránymutatás 60. iv. pont szerint a tolmácsnak is tartózkodnia kell attól, hogy szóban vagy testbeszéddel bármilyen ítéletet fejezzen ki a kérelmezett szexuális irányultságával, nemi identitásával, szexuális viselkedésével vagy párkapcsolati preferenciáival kapcsolatban. Ezért az önismeret és az ilyen irányú szakképzés is ajánlott. A tolmácsolással kapcsolatban a magyar jogi szakirodalom is régóta kiemeli, hogy a tisztességes eljárás elvéből következik az eljárás alatt állók nyelvhasználatának tolmács és fordító útján történő biztosítása (Tóth 1994).

Európai, regionális szinten a téma szempontjából különösen két intézmény releváns: az Európai Unió és az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB). Az EU Alapjogi Chartája (URL8) a 18. cikkben biztosítja – a Genfi Egyezménnyel összhangban – a menedékhez való jogot mint uniós alapjogot, továbbá a tisztességes eljáráshoz (47. cikk) és ügyintézéshez (41. cikk) való jogot. A hátrányos megkülönböztetés tilalma pedig a nyelv alapján történő diszkriminációra is vonatkozik, ld. 21. cikk (1) bek. A már említett új migrációs és menekültügyi paktum keretében született meg a 2024/1347. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemben részesülő személyként való elismerésére, a

menekültek vagy a kiegészítő védelemre (*subsidiary protection*) jogosult személyek egységes jogállására, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról (Kvalifikációs rendelet, URL9). A rendelet a menekült fogalmának genfi egyezményes definícióját lényegében átveszi, de pontosan rögzít olyan fogalmakat is, amelyeket a Genfi Egyezmény nem definiált, például – ahogy fentebb is láttuk – az üldöztetés fogalmát. A menekült státusz mellett nemzetközi védelemben részesülhet az is, aki az ún. kiegészítő védelmi jogállásra jogosult. A rendelet 3. cikkének 6. pontja szerint olyan harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy, aki nem minősül menekültnek, de akivel kapcsolatban megalapozott okokból azt kell feltételezni, hogy származási országába, illetőleg hontalan személy esetében a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országba való visszaküldése esetén [...] súlyos sérelem elszenvedése tényleges veszélyének volna kitéve, [...] és nem tudja, vagy az ilyen veszélytől való félelmében nem kívánja az említett ország védelmét igénybe venni.

Ezen kívül továbbra is hatályos a 2001/55/EK tanácsi irányelv a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem (*temporary protection*) minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről (URL10). Az Európai Unió az átmeneti védelmet történetében először az ukrajnai háború elől menekülőkre alkalmazta, a Tanács 2022/382 végrehajtási határozata (URL11) értelmében.

A fentebb hivatkozott új Eljárási rendelet 8. cikk (3) bekezdése szerint közigazgatási eljárásokban a menedékkérő részére tolmácsot kell biztosítani, ha a megfelelő kommunikáció máshogyan nem megoldható. A személyes meghallgatás során a 13. cikk (5) bekezdése szerint olyan tolmácsot kell biztosítani, aki képes megfelelően kommunikálni a kérelmezővel és a meghallgatást végzővel is. Kulturális közvetítő jelenléte is biztosítható. Előnyben kell részesíteni azokat a tolmácsokat és kulturális közvetítőket, akik képzésben részesültek. A tagállamoknak a tolmácsokat és a kulturális közvetítőket – például egységes tájékoztató füzet vagy útmutató útján – a nemzetközi védelem iránti kérelmek értékeléséhez kapcsolódó alapvető fogalmakkal és terminológiával meg kell ismertetniük. A jogszabály szerint a kommunikációt a kérelmező által előnyben részesített nyelven kell folytatni, kivéve, ha van más olyan nyelv is, amelyet megért, és amelyen egyértelműen képes kommunikálni. A preambulum (21) bekezdése kimondja továbbá, amennyiben a kérelmező ezt kéri, és amennyiben lehetséges, a tolmácsoknak a kérelmező által preferált neműeknek kell lenniük.

Hangsúlyozandó, hogy ezek a szabályok rendeleti formát öltöttek, tehát közvetlenül alkalmazandók a tagállamokban.

A nyelvhasználat jogával kapcsolatban utalni kell még a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló 2010/64/EU irányelvre (URL12), amelynek átültetésével kapcsolatban a tagállamoknak nagyobb mozgástere van a fent bemutatott rendeletekhez képest. Az irányelv 2. cikke biztosítja a tolmácsoláshoz való jogot a büntetőeljárás gyanúsítottjai, illetve vádlottjai részére, és azt a lehetőséget is, hogy panaszt telessenek, ha a tolmácsolás minősége nem elégséges a tisztességes eljárás védelméhez. A büntetőügyeken túlmutató jelentőségűnek is tekinthető 5. cikk alapján továbbá „a tagállamok törekednek arra, hogy létrehozzák a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását vagy nyilvántartásait.” Magyarországon nincs ilyen országos nyilvántartás, ami rámutat az irányelvek formájában hozott uniós jogszabályok átültetésének problémáira.

Mivel Magyarország tagja az Emberi Jogok Európai Egyezményének (URL13) is (kihirdette az 1993. évi XXXI. törvény, URL14), ezért az EU-s menekültügyi joganyag mellett az Egyezmény értelmezéséért és betartatásáért is felelős Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) gyakorlatára szintén ki kell térni. Az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése biztosítja a tisztességes tárgyaláshoz való jogot. A 3. bekezdés e) pont alapján minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van arra, hogy ingyenes tolmács álljon rendelkezésére, ha nem érti vagy nem beszéli a tárgyaláson használt nyelvet. Igaz, hogy itt büntetőügyekről van szó, azonban témánk szempontjából releváns lehet például illegális/irreguláris határátlépésért büntetőeljárás alá vont személyek esetében is. Sonnevend–Bodnár (2021) felhívja a figyelmet arra, hogy az Egyezmény ezen pontja *nem határoz meg részletes kritériumokat a tolmács személyével kapcsolatban. A tolmácsot a hatóságok biztosítják, és az ő feladatuk ellenőrizni, hogy a tolmács hatékonyan és megfelelően ellátja-e feladatát. Amennyiben a hazai bíróságok nem vizsgálják meg a tolmács nem megfelelő működésével kapcsolatos állításokat, az felvetheti a 6. cikk 3. bekezdés e) pontjának sérelmét.*

Az EJEB esetjogára az Európai Unió Bírósága (EUB) is figyelemmel van. Például a C-564/19, ún. *IS*-ügy többek között a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló 2010/64/EU irányelv értelmezését érintette. Az *IS* ügyben az előzetes döntéshozatali eljárás keretében az EUB-hez forduló magyar bíró rámutatott, hogy nincs olyan szabályozás, amely lefektetné a büntetőeljárásban részt vevő fordító vagy tolmács kijelölésének feltételeit,

így kétséges, hogy a magyar szabályozás biztosítja-e az irányelvben foglalt jogokat. Döntésében az EUB rámutatott, hogy a tolmácsok és fordítók nyilvántartásának létrehozása nem kötelező, mivel az irányelv szövege szerint a tagállamok csak törekednek rá; azonban elvárás, hogy a tagállamok konkrét intézkedéseket fogadjanak el a tolmácsolás minőségének biztosítása érdekében (ld. az ítélet 110. pontját). A luxemburgi bíróság nem határozta meg pontosan, hogy milyen módon biztosítható a tolmácsolás megfelelő minősége, de anyagi, jogi és eljárási kötelezettséget is előírt: egyrészt a tolmácsolásnak megfelelő minőségűnek kell lennie ahhoz, hogy a gyanúsított vagy a vádlott az ellene felhozott vádat olyan mértékben megértse, hogy védekezést tudjon előterjeszteni, másrészt a büntetőeljárásban a tolmácsolás minőségét ellenőrizni kell. Az ítélet azonban nem teszi kötelezővé a hivatásos tolmácsok igénybevételét (Láncos–Hajas 2023).

A magyar Alaptörvény (URL15) XIV. cikk (4) bekezdése a menekült fogalmára vonatkozóan lényegében átveszi a Genfi Egyezmény definíciós elemeit, azonban tartalmaz egy olyan megszorítást is, amely nem felel meg az Európai Unió jogának, ahogy azt Európai Unió Bírósága is megállapította. A politikailag is tematizált konfliktus ismertetésére területi okokból itt nincs lehetőség.

A további státuszokat illetően a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met., URL16) 2. § d) pontja szerint az Európai Unió által bevezetett és fentebb ismertetett kiegészítő védelem magyarul az oltalmazott státusznak felel meg. A Met. 19. § a) pontja alapján pedig az uniós jog szerinti átmeneti védelem jogosultját Magyarország menedékesként ismeri el. A 25/A. § bevezet még egy terminust, amely az uniós jogban nincs *expressis verbis* megnevezve: ez a befogadott. Az UNHCR által angolul *tolerated status*-ként (URL17) fordított kategória lényegében a visszaküldés tilalma (*non-refoulement*) nemzetközi jogi elvének tükröződése a magyar jogban. Az említett terminusokat az alábbi, 2. sz. ábra tekinti át.

Státusz megnevezése		Főbb jogforrások
angolul	magyarul	
refugee	menekült	1951. évi Genfi Egyezmény és 1967-es Kiegészítő Jegyzőkönyv, EU Alapjogi Charta 18. cikk, EU 2024/1347. rendelet III.–IV. fejezet, Magyarország Alaptörvénye XIV. cikk
asylum-seeker	menedékkérő	
beneficiary of subsidiary protection	kiegészítő védelemben részesülő személy (oltalmazott)	EU 2024/1347. rendelet V.–VI. fejezet, 2007. évi LXXX. törvény IV. Fejezet
beneficiary of temporary protection	ideiglenes/átmeneti védelemben részesülő személy (menedékes)	2001/55/EK tanácsi irányelv, 2007. évi LXXX. törvény V. Fejezet
beneficiary of tolerated status	befogadott	1951. évi Genfi Egyezmény 33. cikk, Magyarország Alaptörvénye XIV. cikk, 2007. évi LXXX. törvény V/A. Fejezet, EU 2024/1347. rendelet 21. cikk

2. sz. ábra: A nemzetközi, az európai uniós és a magyar menekültügyben használt legfontosabb kategóriákra vonatkozó terminusok angol–magyar nyelvpárban

Forrás: Saját szerkesztés

A fenti, jogi terminusok mellett meg kell említeni, hogy a köznyelvben vagy a sajtóban/médiában használt kifejezésekhez képest Kende et al. (2014) szerint az irreguláris migráció kategóriáján belül a menekült olyan kényszervándornak tekinthető, aki országhatárt lépett át (szemben a belső menekültekkel, angolul: *internally displaced person, IDP*), tehát megkülönböztetendő az illegális (dokumentumok nélküli) külfölditől, mivel menekülni a nemzetközi jog szerint szabad, még ha a menekült megfelelő okmányok hiányában lépi is át a határt.

Az eljárás során történő nyelvhasználattal kapcsolatban a Met. 32/W. § (4) bekezdése azt mondja ki, hogy „ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni, azzal, hogy a – 34. § (1) és (2) bekezdéseinek figyelembevételével – a fordítási és tolmácsolási költséget az ügyfél viseli és azt megelőlegezi.” A költségek viselése alól a menedékkérő mentesülhet, ugyanis a hivatkozott 34. § (2) bekezdése alapján a kérelem első alkalommal történő benyújtása esetén a menekültügyi hatósági és a bírósági eljárás tárgyi költségmentes. A (3) bekezdés szerint pedig az első eljárást követően az ügyfél személyes költségmentességben részesül, kivéve, ha a menekültügyi hatóság a személyes körülményeire tekintettel a felmerülő költségek megtérítéséről dönt. Mindez azt jelenti, hogy az említett feltételek fennállása esetén a hatóság – lényegében az állam – viseli a tolmácsolás költségeit is. A 36. § (1) bekezdés a

menekültügyi eljárásokban biztosítja, hogy az elismerést kérő szóban és írásban is használhatja az anyanyelvét vagy azt a nyelvet, amelyet megért. A (6)–(7) bekezdések szerint a menekültügyi hatóság tolmácsot kirendelő végzés nélkül is igénybe vehet a tolmáccsal kötött szerződés alapján. A tolmácsolási költséget (valamint a jeltolmácsolás költségeit) a menekültügyi hatóság viseli. A tolmácsot figyelmeztetni kell a hamis tolmácsolás következményeire is.

A Met. végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet (URL18) is tartalmaz a tolmácsokra, illetve a tolmácsolásra vonatkozó követelményeket. A rendelet 66. § (1) bekezdése szerint amennyiben az elismerés iránti kérelmet szóban terjesztik elő, és az elismerését kérő a magyar nyelvet nem beszéli, részére az anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven beszélő tolmácsot a menekültügyi hatóság biztosítja. A tolmács igénybevételétől akkor lehet eltekinteni, ha a menekültügyi hatóság ügyintézője az elismerését kérő anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven beszél, és az elismerését kérő a tolmács mellőzéséhez írásban hozzájárul. Az azonos nemű tolmács igénybevételére vonatkozó szabályozás itt is megjelenik: ha az eljárás lefolytatását nem akadályozza, az elismerését kérő kérelmére vele azonos nemű tolmácsot kell alkalmazni, illetve az ügyben az elismerését kérővel azonos nemű ügyintéző jár el a (2) bekezdés szerint. A (3) bekezdés kötelezővé teszi az azonos nemű ügyintéző kijelölését, ha az elismerését kérő arra hivatkozik, hogy az elismerés iránti kérelmét megalapozó üldöztetése során nemi

hovatarozásával összefüggő sérelem vagy megaláztatás érte. A tolmács elfogultságával, illetve elfogulatlanságával kapcsolatban fontos rendelkezés, hogy ha az az eljárás lefolytatását nem akadályozza, akkor a tolmács kiválasztásánál figyelembe kell venni az elismerését kérő és a tolmács származási országa, illetve kulturális háttere tekintetében felmerülő, a kérelmező által a menekültügyi hatóság részére jelzett esetleges ellentéteket. A (3a) bekezdésnek megfelelően már a tolmács és az ügyintéző vonatkozásában is kérheti az ügyfél, a nyilvántartott nemétől eltérő nemi identitására hivatkozva – és ha az eljárás lefolytatását nem akadályozza –, hogy az eljárás során az általa megjelölt nemű ügyintéző és tolmács működjön közre. Eljárásjogi biztosíték a 75. § (4) bekezdésében, hogy a meghallgatásról készült jegyzőkönyvnek tolmács igénybevétele esetén tartalmaznia kell a hamis tolmácsolás következményeire való figyelmeztetés megtörténtét, valamint annak tudomásulvételét.

Ezen a ponton érdemes röviden kitérni még a tolmácsok jogállására vonatkozó egyéb hazai jogszabályokra. Magyarországon a tolmácsok jogállására, képzésére, az etikai követelményekre, hivatalos névjegyzéken történő nyilvántartásukra vonatkozó szabályozás vagy elavult, vagy nem tükrözi a mindennapi gyakorlatot (Ugróczy 2024, Balogh–Eszenyi 2025). A szabályozás alapját ugyanis három negyvenéves, miniszteri szintű rendelet adja. A szakfordításról és tolmácsolásról szóló 24/1986. MT rendelet (URL19) hatálya alá tartoznak a munkaviszony keretében, illetve a munkaviszonyon kívül tolmácsolást végző személyek is. A rendelet szerint díjazás ellenében tolmácsolást az végezhet, aki tolmács képesítéssel rendelkezik (2. §). Azonban a gyakorlat sürgős helyzet vagy ritkán beszélt nyelvek esetében, valamint számos, a jogszabályban nem részletezett esetben megköveteli, hogy képesítés hiányában is igénybe vegyék az adott tolmácsot. A 24/1986. MT rendelet végrehajtására kiadott 7/1986. IM rendelet (URL20) 6. §-a a Magyar Közlönykiadó és Igazságügyi Fordítóközpont Zrt. (a továbbiakban: MKIFK) – amely az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. és a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. egyesülésével jött létre 2024-ben – feladatává teszi a budapesti székhelyű bíróságnál, ügyészségnél, valamint nyomozóhatóságnál a tolmácsolás ellátását. Ha az MKIFK-nek a szükséges nyelvben jártas tolmácsa nincs, továbbá a nem budapesti székhelyű bíróságnál a tolmácsolásra a bíróság illetékességi területén a szakigazgatási szervnél nyilvántartott tolmácsot kell kirendelni. Ha pedig az (1)–(2) bekezdés alapján sem biztosítható tolmács, akkor a tolmácsolás ellátására a szükséges nyelvben jártas más alkalmas személyt kell kirendelni. Ha a nem budapesti székhelyű bíróságnál a tolmácsolás szakképzett tolmács,

vagy más alkalmas személy kirendelésével nem biztosítható, az MKIFK bármely bíróságnál köteles a tolmácsolást ellátni. Balogh és Eszenyi (2025) rámutatnak, hogy a legtöbb esetben a tolmács képesítését azzal ellenőrzik, hogy kéri, mutassa be az azt igazoló oklevelet. Magyarországon ugyanis nem létezik olyan névjegyzék a hiteles (hivatásos) tolmácsokról, amelyet a rendőrség és a bíróságok használhatnának, bár egyes intézmények – így az OIF is – rendelkeznek (nem nyilvános) listákkal olyan szakemberekről, akiket szükség esetén felkérhetnek tolmácsolásra. Hozzá kell tenni, hogy bár Magyarországon valóban nincsen általános és közhiteles országos tolmácsjegyzék, a jelnyelvi tolmácsoknak van ilyen névjegyzéke, amelyet Budapest Főváros Kormányhivatala vezet a 370/2017. Kormányrendelet (URL21) alapján. A harmadik idevágó jogszabály a szakfordító és tolmácsképesítés megszerzésének feltételeiről szóló 7/1986. MM rendelet (URL22), amely háromféle tolmácsképesítés megszerzését szabályozza: tolmács, szaktolmács és konferenciatolmács. Látható, hogy a menekültügyekben eljáró tolmácsok *expressis verbis* nem képeznek külön kategóriát a tolmácsokra vonatkozó három említett rendeletben. Amennyiben azonban a menekültügyi eljárások átfedést mutatnak a bírósági/hatósági tolmácsolással, elmondható, hogy van erre vonatkozóan szabályozás. A hazai büntető, polgári és közigazgatási eljárásokban eljáró tolmácsokra vonatkozó szabályokra terjedelmi okokból nincs mód ennél részletesebben kitérni.

A menekültügyi tolmácsolás a tolmácsolástudományi szakirodalomban

Ami az idegenrendészeti, illetve menekültügyekben eljáró tolmácsok (angolul: *immigration, asylum and police interpreting, IAP*) tolmácsolástudományi tipológiáját illeti, a magyar és a nemzetközi szakirodalom – Bancroft et al. 2013; Barsky 1996; Beták 2022; Hale 2015; Horváth–Gabányi 2025; Inghilleri 2009; Jancsi 2003; Klaudy 2023; Lángos 2023; Mason 2009; Maryns 2015; Merlini 2015; Németh 2021; Pöchhacker 2004; Szabari 1999; Tipton–Furmanek 2016; Todorova 2020; Wadensjö 2009 – és a fent bemutatott jogszabályok, illetve egyéb jogi dokumentumok figyelembevételével a kutatás során a következő munkadefiníciót vettem alapul (amely egy korábbi kutatásomban kialakított definíció továbbfejlesztett változata, ld. Bakó 2026): a menekültügyi tolmácsolás a közösségi tolmácsolás egyik típusa, amelynek során a nemzetközi védelem különböző formáiban (menekült, oltalmazott, menedékes, befogadott státuszok) részesülő vagy azért folyamodó személyek részére történik a tolmácsolás különböző intézményi keretekben

(közigazgatási szerv, idegrendészeti hatóság, rendőrség, bíróság, egészségügyi intézmény, oktatási intézmény, menekülttábor stb.), önkéntesen (díjazás nélkül) vagy hivatalos minőségben (díj ellenében) eljáró, képzett, részképzéssel rendelkező vagy képzetlen tolmácsok, illetve kulturális közvetítők által, akár a felek együttes jelenlétében, akár anélkül (pl. távtolmácsolás, ami gyakori az OIF előtti eljárásokban is). A konkrét kutatásban az OIF-en értelemszerűen a hivatalos minőségben eljáró, fizetett tolmácsokról van szó.

Tekintettel arra, hogy a magyar szakirodalomban a közösségi tolmácsolás terminus jelent meg legkorábban (ld. Szabari 1999), ezt a kifejezést tartom alkalmasabbnak a menekültügyi tolmácsolás fogalmának kialakítására, nem vitatva, hogy a nemzetközi szakirodalomban is használt dialógustolmácsolás és közszolgálati tolmácsolás terminusok szintén használhatók a menekültügyi tolmácsolás leírásához. A Pöchlhammer (2004) által felvázolt dimenziókat felhasználva a következők szerint osztályozhatók a feni fogalmi elemek: a menekültügyi tolmácsolás médiuma alapvetően a humán tolmács; a tolmácsolási helyzetek a közösségi tolmácsolás területeit fedik le; a tolmácsolási módok mindegyike előfordulhat, leggyakoribb azonban az összekötő (*liaison*) tolmácsolás (amikor jellemzően rövid, maximum néhány mondatos szakaszokat kell tolmácsolni); a szóba jöhető nyelvek/kultúrák köre rendkívül széles, ezért az adott kisebbségi nyelvet beszélő tolmács hiányában gyakran valamilyen *lingua franca* alkalmazandó; a diskurzus jellemzően dialogikus formát ölt; a résztvevők egyike a nemzetközi védelemben részesülő, vagy azért folyamodó személy, míg vele szemben leggyakrabban valamilyen intézmény képviselője áll; a tolmács vagy kulturális közvetítő rendelkezhet végzettséggel, de ez nem feltétlenül elvárás, különösen civil szervezetek részéről; a problémák pedig számos formában jelentkezhetnek (stressz, hatalmi viszonyok, szerepek, nemek, lojalitás, semlegesség stb.).

A fenti definíció kellően tág és rugalmas a további, empirikus kutatások céljaira, például a fent említett problémadimenziókba tartozó jelenségek vizsgálatában, vagy a Todorova (2020) által említett, a tolmács ingázását (*shuttle interpreting*) igénylő helyzetekben, továbbá az új, európai uniós rendeletekben megjelenő kulturális közvetítő is helyet kap a definícióban.

Az OIF-en végzett kutatás

A kutatás módszertana

A kutatás feltáró jellegű, kvalitatív, etnográfiai megközelítést alkalmazott, amelynek fő előnye, hogy lehetővé teszi az érintettek által elmondottak és a

tényleges tettek összehasonlítását (Dörnyei 2007). Az esettanulmány és az etnográfia egymáshoz közel álló módszerek, ez a jelen kutatásban is sokszor nehezen elhatárolható megközelítéseket jelentett. Az etnográfia alatt itt egy közösség (az OIF – és különösen a Menedékjogi Osztály – munkatársai, illetve a tolmácsok és az eljárások más résztvevői) viselkedésének közvetlen, holisztikus tanulmányozását értem, saját társadalmi és kommunikációs környezetében (azaz a terepen), hogy a társadalmi valóságot (identitás, szokásos szövegalkotási jellemzők és tágabb társadalmi kontextus) a résztvevők perspektíváján keresztül tárjuk fel. Az esettanulmány a vizsgált jelenséget (az esetet, például személyt, szöveget) szintén természetes, valós kontextusában tárja fel (például megfigyeléssel, interjúval). Napjainkra azonban az etnográfia kutatási módszer inkább egy módszertani megközelítéssé vált. Azért rokon az esettanulmánnyal, mert mindkettő holisztikus megközelítéssel dolgozik, az emberi viselkedést saját társadalmi kontextusában vizsgálja, és autentikus környezetben gyűjtött, információgazdag adatokra épít. Azonban az etnográfiai vizsgálatokban továbbra is meghatározó szerepet játszik a kutató részvétele és adott saját megélt tapasztalata, míg egy esettanulmányban a megbízhatóság, az érvényesség és az objektivitás a fő követelmények (Károly 2022). Hozzá kell tenni, hogy van olyan szerző, aki az esettanulmányt és az etnográfiai kutatást szinonimaként kezeli, de a leíró esettanulmány inkább egy konkrét esemény, és nem egy egész csoport kultúrájának leírását jelenti (Hale–Napier 2013). Ennyiben az OIF-nél végzett kutatás bizonyos részeinek (különösen a megfigyelt eseményeknek és az interjúknak) a feldolgozása esettanulmány formájában indokolt.

A jelentkezéskor benyújtott kutatási terv alapján három kutatási kérdésre kerestem a választ:

1. Milyen szerepeket töltenek be a menekültügyi tolmácsok az eljárásban?
2. Milyen kompetenciákkal rendelkeznek a menekültügyi tolmácsok (különösen az interkulturális, vallási ismereteket tekintve)?
3. Milyen elvárásai vannak a menekültügyi tolmácsokkal szemben a tolmácsolási esemény résztvevőinek?

Ezen a ponton utalni kell rá, hogy 2026. januárban instruktorváltás történt. Az instruktorokkal összesen 40 órányi konzultációra került sor. Az adatgyűjtés a trianguláció előnyeire tekintettel (Károly 2022) több kutatási eszköz igénybevételevel történt:

1. saját tolmácsolási tapasztalataimnak az OIF-en tolmácsolt tíz eseményről készült kutatási naplóban történő rögzítése (ez az introspekció vagy retrospekció módszertani paradigmájába sorolható, ld. Károly 2022);

2. ügyiratok és jegyzőkönyvek elemzése a vizsgált közösség (az OIF – azon belül is a Menedékjogi Osztály – munkatársai, illetve a tolmácsok és az eljárások egyéb résztvevői) szokásos szövegalkotási jellemzőinek feltárására (Károly 2022);
3. egy közigazgatási per tárgyalásának megfigyelése;
4. egy tolmács által (arab nyelven) közvetített menekültügyi meghallgatás megfigyelése;
5. négy, félig strukturált interjú készítése a hivatal munkatársaival.

Ezek közül a 3–5. pontokban szereplő megfigyelések és interjúk feldolgozása, mint korábban utaltam rá, esettanulmány formájában indokolt. A fenti eszközökkel nyert adatok, illetve tapasztalatok alapján továbbá tájékoztató anyagok kerültek kidolgozásra az (első) instruktorral közösen. Ezek célja az ügyfelek, illetve a jogi képviselők tolmácsokkal való együttműködésének előmozdítása volt, azonban a vezetés a gyakorlatban történő felolvasásukat, alkalmazásukat nem engedélyezte. A jelen tanulmány végén mellékletként olvashatók (1. sz. Melléklet), és a jövőben talán hasznosíthatók lesznek az OIF, illetve a tolmácsok, az ügyfelek és a jogi képviselők számára.

További korlátot jelentett, hogy a megfigyelésekről és az interjúkról felvételt nem lehetett készíteni, így csak kézzel írt jegyzetek alapján volt mód az adatok rögzítésére és elemzésére. A bizalmas adatokhoz való hozzáférés a nemzetközi tapasztalatok alapján is nehézségekbe ütközik: Pöllabauer (2021) metakutatása 47 szerző 71 darab, IAP-val foglalkozó publikációjának bibliometriai áttekintése alapján megállapította, hogy közülük 40 publikáció primer empirikus adatokon alapult, és bár az interjúk rögzítésére vonatkozó engedély megszerzése nehézségekkel járt, sikerült azokat rögzíteni. Sajnos a jelen kutatás során ezt nem sikerült elérni, azonban így is sok információban gazdag, primer empirikus adat gyűlt össze. Ezen adatok elemzésével kapcsolatban Hale–Napier (2013) arra hívja fel a figyelmet, hogy a diskurzuselemzés nem hatékony, ha csak jegyzetek állnak rendelkezésre. Ezért az interjúk adatait tematikus elemzéssel (Braun–Clarke 2006) dolgoztam fel. Természetesen korlátot jelent a kis minta, azonban kvalitatív kutatásról lévén szó, nem a reprezentativitás volt a kutatás célja, nem absztrakt jelenséget kívánt megérteni, hanem a résztvevők saját szerepfelfogásait tárta fel (Golnhofer 2001), hogy a résztvevők hangját, saját narratíváját jelenítse meg (Hale–Napier 2013). Braun és Clarke (2006) azonban felhívják a figyelmet arra is, hogy még a résztvevőket a saját hangjukon megszólaltató megközelítés (*giving voice approach*) is magában foglalja a kutató választásait, döntéseit, amelyek azt tükrözik, ahogyan a kutató gondolkodik az adatokról, ezért az egyes szám első

személyben történő fogalmazással szándékozom transzparenssé tenni a kutatásban játszott aktív szerepemet. Ezzel együtt törekedtem az objektivitásra és a megbízhatóságra, amit a kutatási eszközök instruktorokkal való folyamatos egyeztetése és az interjúprotokoll validálása is célzott.

Az elemzés szempontjából releváns még Baker (2006) a fordítás és a tolmácsolás narratívaelméleti megközelítését tárgyaló műve. A jelen kutatás szempontjából különösen az egyén saját történetére vonatkozó ontologikus narratívák és a kutató által alkotott fogalmakra és elbeszélésekre vonatkozó elméleti narratívák relevánsak. Az ontologikus narratívák elsősorban a résztvevők saját elbeszéléseit jelenítenék meg, de az elmondott narrációk egyfajta kollektív/közös (*collective/ shared*) narratívává is összeállhatnak. Az elméleti narratíva ebben a kontextusban az ezekről alkotott saját kutatói értelmezésemet jelenti. A publikus narratívák – amelyek nem azonosak a kollektív/közös (*collective/shared*) narratívákkal – mint az egyéni szint felett álló intézmények – pl. vallási közösség, média, nemzet – által terjesztett történetek (pl. a migrációra vonatkozó) vizsgálata a jelen kutatás kereteit szétfeszítené, de jövőbeli kutatások tárgya lehet.

A saját tolmácsolási tapasztalatok a kutatási napló alapján

A kutatás ezen szakaszában 2025. szeptember és december között megbízási szerződéssel 10 eseményt (meghallgatások, döntések kihirdetése) tolmácsoltam angol–magyar nyelvpárban, több mint 30 óra időtartamban. Az egyes események során, illetve utána kézzel írt jegyzetekben vezettem tapasztalataimat. Az összehasonlíthatóság, illetve a rendszerezhetőség céljából az (első) instruktorral kidolgozott szempontok szerint számítógépen is rögzítettem a naplót a jegyzetek alapján. (Ez a szempontrendszer a jelen tanulmány végén 2. sz. Mellékletként szerepel.) A 10 esetből 7 távtolmácsolással zajlott. Ez sokszor rossz hang- és képminőséggel valósult meg, ami pedig a visszakerdezések, az elhangzottak tisztázása miatt (és különösen akkor, amikor az ügyfélnek erős akcentusa volt) gyakran a tervezett időkeret túllépéséhez vezetett. Ez az OIF belső intrakommunikációs rendszerében (VIKI) is adminisztratív problémákat jelentett (további időszávit kellett foglalni), és a tolmács szempontjából is fizikai, illetve szellemi többletterheléssel járt. A másik leggyakoribb probléma a jogi képviselők közbeszólása volt. Akár magyar, akár idegen nyelven, illetve akár az ügyintézőnek, akár a tolmácsnak szánja a megjegyzést, az mindenképpen megzavarja a tolmácsolás folyamatát. A Met. végrehajtásáról szóló 301/2007. Korm. rendelet

(Met. Vhr.) 75. § (2) bek. szerint a személyes meghallgatáson a kérelmező számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy összefüggően nyilatkozzon az elismerés iránti kérelem benyújtásának okairól és Magyarországra érkezésének körülményeiről. Ez a jog akkor érvényesülhet érdemben, ha ezt a nyilatkozatot a tolmács is összefüggően, lehetőleg megszakítás nélkül közvetítheti. Ráadásul, mivel az ügyfél a magyar nyelvet nem ismeri, nem fogja érteni a megszakítás okát sem, csak ha a tolmács révén azt külön megmagyarázzák, ami viszont további megszakítást jelent. A tolmács kompetenciája is megkérdőjelezhető az ügyfél számára, ha a jogi képviselő nyelvtanilag próbálja helyreigazítani a tolmácsot, holott a hamis tolmácsolásért a felelősséget a tolmács viseli. A Met. Vhr. hivatkozott helye azt is kimondja, hogy a kérelmezőhöz a menekültügyi hatóság, valamint a kérelmező meghatalmazottja további kérdéseket a kérelmező (összefüggő) nyilatkozatát követően intézhet. Ennek alapján a jogi képviselőnek meg kéne várnia az adott nyilatkozatot és annak tolmácsolását is. Sokszor ezek a megjegyzések, közbevetések jegyzőkönyvbe sem kerültek. További problémát jelenthet – mint azt tapasztaltam –, amikor a tolmács a saját tollát adja kölcsön akár az ügyintézőnek, akár az ügyfélnek, amennyiben ez megkérdőjelezheti a tolmács semlegességét az ügyfél szemében, mint ha a tolmács a hatóság „embere”, alkalmazottja lenne. Az OIF technikai felszereltségét, felkészültségét tehát ajánlott javítani e tekintetben is, továbbá a résztvevőket előzetesen tájékoztatni a tolmács szerepéről. A hamis tolmácsolásra a figyelmeztetések ugyan elhangzanak, illetve többször is megkérdezik a meghallgatás során az ügyfelet, hogy érti-e a tolmácsot, de ez a fenti problémákat nem orvosolja. Javasolt ezért a hivatkozott mellékletben foglalt tájékoztatók alkalmazása is.

Jegyzőkönyvek és ügyiratok elemzése

Az itt bemutatandó iratok részben alátámasztják a fenti saját tapasztalatokat. A terjedelmi korlátok miatt itt csak egy ügy iratainak bemutatására szorítkozom. A második meghallgatásról készült jegyzőkönyv szerint az ügyfél kifogásolta, hogy egy korábbi meghallgatáson a tolmács nem pontosan azt mondta, amit ő. Kifogásolta azt is, hogy a számokat nem fordította a tolmács. Ez azonban nem került bele a korábbi jegyzőkönyvbe. Az viszont pozitívum, hogy az ügyvédet figyelmeztette az ügyintéző, hogy kérdéseit a meghallgatás végén tegye fel. Az akta hetedik, őrizet meghosszabbításáról szóló bírósági tárgyalási jegyzőkönyve szerint technikai akadály merült fel a tolmács bejelentkezésekor távtolmácsolás során. Az ügyvéd meg is jegyezte, hogy „döcögösen megy a tolmácsolás.” Az ügyvéd kijavította a

tolmácsot egy ponton: amikor a tolmács E/1-ben azt mondta, hogy „fegyveres támadásban vettem részt”, megjegyezte, hogy „nem részt vett benne, hanem áldozata volt.” A tolmács elnézést kért, hogy rosszul fejezte ki magát. Az ügyvéd azt is kifogásolta, hogy nem olvasták vissza a jegyzőkönyvet. Az ügyvéd török nyelvű okiratokat is adott be, ezek lefordításáról az OIF gondoskodott. A fordító megjegyezte, hogy a dokumentumok nem tükrözik a török nyelvtan szabályait, gyakran tartalmaznak szlenget, az üzenetek egymás közti kapcsolata nem egyértelmű, egybecsúsznak mondatok, a kohézió sérült, az ok-okozati összefüggések nem állapíthatók meg az állítások igazolására.

A fenti eset azt is megmutatja, hogy amennyiben valamely kijelentés nem kerül jegyzőkönyvezésre, utólag nehéz megállapítani, hogy a tolmács pontosan fordított-e. Ezt részben ellensúlyozza, hogy a jegyzőkönyvet a meghallgatás végén vissza kell olvasni (és tolmácsolni), de ilyenkor is maradhatnak hiányosságok, hibák.

Egy közigazgatási per tárgyalásának megfigyelése

A tárgyalásra 2026.01.15-én 11.00 órakor került sor (a jegyzőkönyv lezárva 12.50-kor) a Fővárosi Törvényszéken. Az ügy tárgya egy török állampolgárságú ügyfél menekültügyi kérelmét elutasító hatósági döntés felülvizsgálata volt. Jelen voltak a bíró, két ügyvéd, a három alperes közül kettőnek egy-egy képviselője, továbbá a hallgatóság részére fenntartott helyeken én mint kutatási gyakornok. Az előzmények szerint a török kérelmezővel szemben kiadatási kérelemmel élt a török állam, köztörvényes bűncselekményekre hivatkozva. Az ügyfél állítása szerint valójában politikai okokból vádolják őt ezekkel a bűncselekményekkel, és meg is kínozták. Ezzel a kiadatási ügygel kapcsolatban Magyarországon külön bírósági eljárás van folyamatban, melyet a büntetőbíróság felfüggesztett, tekintettel arra, hogy az ügyfél menekült státusz iránti kérelmet nyújtott be az OIF-hez. Azonban a kérelmet az OIF elutasította. Az ügyfél a döntés közigazgatási bírósági felülvizsgálatát kérte.

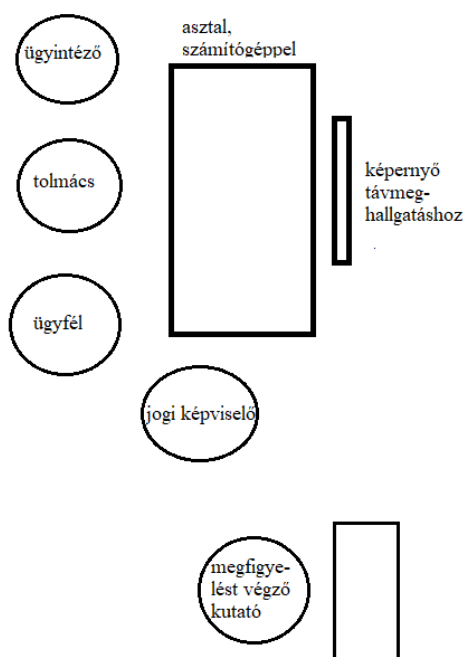
Az OIF-et a (nyilvános) tárgyaláson (akkori) instruktorom, dr. Szabó Mária képviselte. A tárgyalásról hangfelvétel alapján készült jegyzőkönyv. A tárgyalás folytatólagos volt, az előző meghallgatás 2025.11.26-án volt. Azon még jelen volt az idegen nyelvű ügyfél és egy tolmács, a jelen tárgyaláson azonban már nem volt szükség az ügyfél jelenlétére, így tolmácsra sem. A tárgyaláson az előző meghallgatás óta eltelt időben benyújtott beadványokat, indítványokat tárgyalták

meg, majd a perbeszédék után ítélethirdetés következett.

Az alperes (OIF) által benyújtott iratokkal kapcsolatban az ügyvédek arra hivatkoztak, hogy azok elkéstek, azonban a bírónő kijelentette, hogy a bíróság *ex nunc* kötelezettségére tekintettel azokat is befogadja. Ezzel az anyagi pervezetés lezárult. Az ügyvédek szóban kívántak nyilatkozni az alperes beadványára. Az ügyvédnő az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára hivatkozva kijelentette, hogy „az alperes nem tudja, mit beszél.” Törökország emberi jogokkal kapcsolatos visszaéléseire hivatkozva pedig azzal érvelt, hogy egy arra nem jogosult török tisztviselő nyilatkozata – amely szerint nem kínoznák meg az ügyfelet kiadatása esetén – nem elegendő garancia arra, hogy valóban nem lenne kitéve kínzás veszélyének az ügyfél. Pszichológusi szakvéleményre is hivatkozott a védelem, miszerint valóban kínzástúlélő az ügyfél. Továbbá a menekültügyi hatóság saját gyakorlatára is hivatkoztak a védelem képviselői, mivel más török állampolgár is kapott már befogadotti státuszt hasonló esetben, még ha menekült státuszt nem is. Az alperes képviselői röviden megismételték álláspontjukat, miszerint egyik státuszra sem jogosult az ügyfél. Egy angol terminussal kapcsolatban (*memorandum of understanding*, egyetértési megállapodás) a bírónő megkérdezte a feleket, hogy hogyan lehetne jól magyarra fordítani. Engem mint hallgatóságot is megkérdeztek az instruktorom javaslatára. Végül az egyik ügyvéd a telefonján megnézte a hivatalos terminust. Ekkor azonban a bíró már rögzítette az általa helyesnek vélt megoldást, ezért rászólt a közbevágó ügyvédre, hogy ne szóljon közbe.

Az ítélet szerint a bíróság új eljárásra utasította az elsőrendű alperest, a másodrendű alperesekkel szemben elutasította a kérelmet. Az indokolás szerint a Genfi Egyezményben foglalt védelmi okok ugyan nem állnak fenn, tehát menekült státuszt nem kaphat az ügyfél, az oltalmazotti státuszt tekintve pedig áll fenn kizáró ok, de a visszaküldés tilalma is fennáll, ezért felmerül a befogadotti státusz megadása. Ezt az OIF-nek új eljárásban kell megvizsgálnia és megadnia, vagy megvárhatja a büntetőeljárás kimenetelét, azonban arra az eljárásra a közigazgatási bíróságnak nincs ráhatása.

A további indokok szerint a garanciavállalásnak kiadatás esetén az arra jogosult személytől kell származnia, és a konkrét országgal való bilaterális kapcsolatok minősége is számít. Van jelentősége annak is, hogy már megkínózták az ügyfelet. A garanciavállalásnak arra is ki kell terjednie, hogy a török fél hogyan biztosítaná a magyar fél részére, hogy ellenőrizze a garanciavállalás betartását. Az EJEE 6. cikke menekültügyekben nem alkalmazható, mert büntetőügyekre vonatkozik, tehát csak a kiadatási eljárásban releváns. Érdekes volt még az indoklásban, hogy a bíróság ítélete szerint nem a börtönviszonyok általános állapota releváns, hanem a bánásmód a konkrét esetben. Mivel tolmácsolás nem történt, ez a kutatási szakasz inkább csak abból a szempontból tanulságos, hogy egy angol terminus fordítása is felmerült a tárgyaláson.

3. ábra: A meghallgatás ülésrendje
Forrás: Saját szerkesztés

Egy tolmács által közvetített menekültügyi meghallgatás megfigyelése

A meghallgatás 2026.02.23-án zajlott, 10.00 és 15.00 óra között az OIF egyik Budafoki úti helyiségében. A résztvevők előzetesen tájékoztatva lettek, hogy kutatási gyakornokként jelen szeretnék lenni és jegyzeteket készíteni a megfigyeléseimről, anonim módon. Szóban beleegyezésüket adták. Az ülésrendet a résztvevőkkel az alábbi, 3. sz. ábra mutatja:

Az esemény egy folytatódó meghallgatás volt, az azt vezető férfi ügyintéző (a továbbiakban: meghallgatást vezető ügyintéző) a hatóság VIKI-rendszerén keresztül kapcsolódott be. A hang- és videókapcsolattal nem volt probléma, egyik fél sem kifogásolta minőségét. Egy alkalommal fordult elő, hogy a tolmács visszakérdezett a meghallgatást vezető ügyintézőtől, mivel nem hallotta jól a kérdést. Az eredetileg 14.00 óráig lefoglalt sávot meg kellett egyszer hosszabbítani. A budapesti helyszínen egy helyi ügyintéző férfi (a továbbiakban: ügyintéző) is felügyelte az eseményt. A tolmács hölgy már évtizedes tapasztalattal rendelkezik e téren, magyar anyanyelve mellett angolul és arabul vállal tolmácsolást, oktatást. A jelenlévőkkel – a kutatón, azaz rajtam kívül – már találkozott, velük tegeződött, illetve ők egymást is tegezték. Az ügyfél arab anyanyelvű férfi, tud angolul, de élt az anyanyelvére történő tolmácsolás

igénybevételének lehetőségével. A jogi képviselő hölgy angolul kommunikált az ügyféllel. Az ablak nélküli helyiség szellőzése céljából a résztvevők megegyeztek, hogy nyitva hagyják az ajtót, ez végig így is maradt. A meghallgatásnak körülbelül a közepén a tolmács levette a kabátját, mert melege lett. 2 óra után szünetet kért, mert elfáradt. Ekkor egy kb. 10 perces szünet következett, majd újabb kb. 2 óra után még egy 10 perces szünet. A szünetben lehetőségem nyílt néhány szót váltani a tolmáccsal, aki kérdéseimre elmondta, hogy az ügyfél által beszélt dialektust nem ismeri, ezért az irodalmi arab és az általa ismert nyelvjárássok keverékét használta.

A tolmács többnyire egyes szám első személyben tolmácsolt, azonban számos alkalommal átváltott egyes szám harmadik személybe. Amennyiben a tolmácsolás egységeként azt vesszük alapul, hogy az egyik fél szóbeli megnyilvánulása a tolmácson keresztül eljut a közlés címzettjéhez, akkor az egész tolmácsolási esemény során 11 olyan egység volt, amelyben előfordult ez a fajta deiktikus váltás. A tolmács ezt többször is „az úr azt mondja” kifejezéssel jelezte ki. A megnyilvánulások hossza általában 1-2 perc volt, jellemzően az ügyfél beszélt hosszabban, egyes szakaszok akár 2-3 percesek is voltak. A tolmács többször jelezte, hogy az ügyfél túl hosszán beszél, ezért engedélyt kért, hogy leállítsa, illetve jelezte, hogy ennek indoka, hogy nem tudja megjegyezni a mondanivalóját, ha ilyen hosszán beszél. Volt, hogy kézfeltartással próbálta jelezni, hogy álljon

meg, és volt, hogy megérintette jelzésként. A tolmácsnál volt jegyzetfüzet, ezt néha használta is, egy alkalommal pedig az ügyfelet is megkérte, hogy írjon le valamit, amit a tolmács nem értett.

Ami a meghallgatást vezető ügyintéző kérdéseit illeti, azok többnyire rövidek voltak, és nem okoztak nehézséget a tolmácsnak. Amennyiben egy egységnek vesszük a kérdésfeltevéstől az annak fordításán át a kérdésre adott teljes válasz tolmácsolásáig terjedő fordulatot, akkor elmondható, hogy 46 olyan kérdés volt, amelyben a tolmács a magyarra tolmácsolás előtt visszakérdezett az ügyfél felé, tisztázandó annak válaszát. Egy-egy kérdésnél a teljes válasz tolmácsolásáig akár többször is szükségét érezte, hogy visszakérdezzen, tehát a 46 egységen belüli visszakérdezések száma körülbelül százas nagyságrendű. Ezekhez a tolmács nem kérte a meghallgatást vezető ügyintéző engedélyét, csak utólag jelezte, hogy néha kénytelen erre, és elnézést kért. Egyes rövid megnyilvánulásokat (pl. „oké”, „rendben”) nem mindig tolmácsolta a hölgy. 11 alkalommal viszont ő maga tett hasonló rövid megnyilvánulásokat, kifejezve, hogy érti a kérdést. Egy alkalommal a jogi képviselő jelezte, hogy a tolmács által következetesen Google-nek fordított Google Forms valójában nem azonos az internetes keresővel, hanem egy külön alkalmazás. Ezt a telefonján meg is mutatta. A tolmács többször is betűzte az elhangzott személy- és helységneveket, ilyenkor rendszeresen előre jelezte, hogy betűzni fog. Néhányszor előtte megkérdezte, hogy kezdheti-e. De néhány alkalommal át is vette a kezdeményezést, pl. „Egy pillanat, rákérdezek, melyik város, mert említette.” Az is előfordult, hogy külön kérdés nélkül megmagyarázta egy arab szó jelentésárnyalatait, hozzátéve: „Csak mellékesen mondom, nem kell írni.” Máskor hozzáfűzte saját értelmezését a válaszhoz, pl. „Gondolom, a fia.” Néhány alkalommal a tolmács angol szavakat is használt az ügyféllel. Előfordult, hogy jelezte, hogy nem értette pontosan az ügyfelet, és bocsánatot kért. Egy ponton a jogi képviselő javasolta a „tevékenysége” szót a „magatartása” helyett, és a tolmács elfogadta azt. A jogi képviselő máskor is tett javaslatot egy kifejezésre, miután a tolmács megakadt, de aztán magától folytatta a tolmácsolást, nem vette figyelembe a jogi képviselő javaslatát. Megfigyelhető volt olyan megnyilvánulás is, ahol a jogi képviselő pontosította a tolmács által magyarra fordított időpontot, majd a tolmács elnézést kért, és hozzátette, hogy „korábban számokkal jelölte [az ügyfél] a hónapokat.” A jogi képviselő egy másik alkalommal egy helységnevet is pontosított.

Egy alkalommal a tolmács humoros megjegyzéssel próbálta enyhíteni a kellemetlen ható szituációt, miután ismét meg kellett állítania az ügyfelet, aki ezen nevetett. Egyszer pedig a meghallgatást vezető ügyintéző

vezette fel humorosan a kérdést. Az ügyfél felé is tett humoros megnyilvánulást a tolmács, amikor igazgató úrnak szólította arabul, és magyarul hozzáfűzte, hogy ez tetszik az ügyfélnek. A tolmács közbevetése egy ponton zavart okozott a megértésben: a jogi képviselő megkérdezte, hogy az adott kifejezést az ügyfél mondta-e. A tolmács azt válaszolta, hogy „én tettem hozzá, mondtam is.” A jegyzőkönyv visszaolvasása során a tolmács többször visszakérdezett, részben az ügyféltől, részben a meghallgatást vezető ügyintézőtől. Ennek során kiderült, hogy volt olyan közlés, amely pontatlanul került bele a jegyzőkönyvbe korábban.

A vallási/kulturális ismeretek fontosságára mutat rá, hogy a tolmács megjegyezte, hogy az ügyfél bőjtöl, ezért bírja nehezen. A meghallgatás végén külön engedély/kérés nélkül kérdezte az ügyfelet, hogy meddig tart a bőjt, és közölte a többi résztvevővel, hogy 17 óráig, majd viccelődve megjegyezték, hogy mivel már 15 óra elmúlt, gyakorlatilag együtt bőjtöltek.

A tolmács egy alkalommal javaslatot is tett a meghallgatást vezető ügyintézőnek, hogy hogyan írjon egy választ, ő pedig jóváhagyólag válaszolt: „Akkor ezt úgy írom.” A jogi képviselő is közbeszólt e helyen, hogy máshogy kéne írni valamit, egyben elnézést kért az ügyféltől a közbevetésért, és angolul elmagyarázta neki, mi volt a probléma. Egy kérdést is javasolt a tolmács, amelyet a meghallgatást vezető ügyintéző aztán fel is tett az ügyfélnek.

Összességében elmondható, hogy a tolmács alapvetően a nyelvi közvetítésre koncentrált, azonban a nyelvi kérdéseket, és ezáltal a meghallgatás menetét tekintve sokszor átvette az irányítást. Kérdéseket is javasolt, illetve a meghallgatást vezető ügyintéző kérése nélkül is visszakérdezett az ügyféltől, valamint javaslatokat tett arra, mi kerüljön vagy ne kerüljön a jegyzőkönyvbe, kiegészítő magyarázatokat fűzött az ügyfél válaszaihoz, maga próbálta szabályozni az ügyfél válaszainak hosszát, tehát az eljárás menetének aktív alakítója volt, ami alátámasztja korábbi kutatások megállapításait is (pl. Bakó 2026; Barsky 1996; Wadensjö 1999).

Amennyiben a tolmács által betöltött szerepet konkrétabban is meg szeretnénk határozni – amennyiben az túlmutatott a pusztán nyelvi közvetítésen, segítségül hívhatjuk Hale (2008) tolmácsszereptipológiáját. Ezt eredetileg a bírósági tolmácsokra alakította ki, azonban adaptálható lehet a menekültügyi tolmácsokra is. Öt szerepet különböztet meg:

1. a hatalommal nem rendelkező fél érdekének képviselője;
2. a hatalommal rendelkező fél érdekének képviselője;
3. kapuőr (egyedül a tolmács a hatalommal rendelkező fél);

4. szűrő, felerősítő, tisztázó, a beszédet előmozdító szerep;
5. a forrásnyelvi kijelentéseket hűen visszaadó tolmács.

Tekintettel arra, hogy a tolmács nem tett vagy mondott olyat, ami kifejezetten az egyik vagy a másik fél érdekében való elfogultságot jelentett volna (NB. a jogi képviselő is jelen volt), és az sem állítható, hogy csak neki lett volna hatalma az eljárás menete fölött (ezt mutatja, hogy többször ő maga is segítséget kért), a negyedik és az ötödik szerep jöhet szóba esetében. Mivel a jegyzőkönyv visszaolvasása, illetve visszafordítása után egyik résztvevőnek sem volt kifogása, feltételezhetjük, hogy a mondottakat hűen tolmácsolta, ami az ötödik szerepre jellemző. A kérdések kezdeményezése, az ügyfél válasz-hosszána regulálása és a külön engedély vagy kérés nélküli visszakérdezések a negyedik szerephe illeszkednek. Mindez arra is utalhat, hogy sokszor nem lehet egyetlen szerepbe tömöríteni a tolmács komplex feladatait. Természetesen a tolmács személyisége és szerepfelfogása is fontos tényező. Ezt a tolmácsolási esemény utáni interjúkkal lehetne alaposabban kutatni, azonban a konkrét esetben erre nem volt mód. Azonban az OIF ügyintézőivel sikerült interjúkat folytatnom.

Félig strukturált interjúk a hivatal munkatársaival

A négy félig strukturált interjúra 2026.02.25. és 2026.03.02. között került sor. Az alkalmazott félig

strukturált interjúprotokoll kérdései a 3. sz. Mellékletben találhatók. Az első interjú egyben pilotinterjúként is szolgált, amelynek célja az interjúprotokoll validálása volt. A pilotinterjú tapasztalatai alapján az interjúkérdések kisebb módosítására került sor annak érdekében, hogy azok pontosabban illeszkedjenek a kutatás célkitűzéseire. Az egyes interjúk készítésének időpontját, időtartamát, a résztvevők nemét, valamint az OIF-nél eltöltött szolgálati idejét az alábbi, 4. sz. ábra szemlélteti. A meghallgatásokat vezető résztvevőknek évente körülbelül 30-40 meghallgatása van, a döntéshozatásokat nem számítva. Az általuk vezetett meghallgatások hossza átlagosan 3-5 óra. Nem mindig van azonban szükség tolmácsra, mert felülvizsgálati ügyek esetén az évek óta Magyarországon élő ügyfelek sokszor jól megtanultak magyarul.

A kutatás szempontjából korlátot jelentett, hogy az interjúkról felvételt nem lehetett készíteni, így csak kézzel írt jegyzetek alapján volt mód az adatok rögzítésére és elemzésére. Hale–Napier (2013) arra hívja fel a figyelmet, hogy a diskurzuselmélet nem hatékony, ha csak jegyzetek állnak rendelkezésre. Ezért az interjúk adatait tematikus elemzéssel (Braun–Clarke 2006) dolgoztam fel. A terjedelmi korlátok miatt itt csak a tematikus elemzés eredményeképpen megállapított fő témákat osztom meg, tehát azokat, amelyek mindegyik résztvevő narratíváján átívelő, közös tapasztalatokat tükröznek.

Interjú	Dátum	Hossz	A résztvevő neve	Mióta dolgozik az OIF-nél / jogelődjénél
1. interjú	2026.02.25.	70 perc	nő	2015 óta
2. interjú	2026.02.26.	20 perc	nő	2024 óta
3. interjú	2026.03.02.	60 perc	nő	2004 óta
4. interjú	2026.03.02.	20 perc	nő	2015

4. sz. ábra: Az interjúk és a résztvevők néhány jellemzője
Forrás: Saját szerkesztés

Ezek alapján a következő négy téma azonosítható: pozitív és negatív tapasztalatok, szakmai elvárások a tolmácsokkal szemben, valamint szervezeti problémák (ide sorolhatjuk a képzési igényeket is).

A pozitív tapasztalatok voltak túlsúlyban, vagyis az ügyintézők összességében sikeresnek ítélték a tolmácsokkal kialakított szakmai együttműködést. Ugyanakkor valamennyi résztvevő beszámolt olyan esetekről is, amikor a tolmács nem rendelkezett megfelelő felkészültséggel, vagy tevékenysége nem felelt meg maradéktalanul a szakmai standardoknak. Például néhány tolmács megpróbálta átvenni az irányítást; néhányan kérdéseket javasoltak; néhányan beszélgettek az ügyfelekkel, amíg az ügyintéző kiment. (Ezen problémák egy része, mint láthattuk, a megfigyelt meghallgatáson is előfordult, ott azonban a résztvevők ezeket nem fogalmazták meg kifogásként a tolmács eljárásával szemben.) Az ilyen helyzetek kezelése ügyintézőnként eltérő. Előfordult például, hogy a tolmács bevitte a kutyáját az épületbe, mert nem volt hová elhelyeznie az állatot a munka idejére. Ezt az egyik interjúalany nem tartotta problémának, egy másik résztvevő viszont igen, bár ő is megértően viszonyult hozzá. Negatívum volt még, hogy néhány tolmácsot el kellett távolítani a névsorból kompetenciaproblémák miatt, mert például szótárt használt a tolmácsolás során. (Itt érdemes emlékezni arra, hogy az új Eljárási rendelet szerint a tagállamoknak a tolmácsokat és a kulturális közvetítőket – például egységes tájékoztató füzet vagy útmutató útján – a nemzetközi védelem iránti kérelmek értékeléséhez kapcsolódó alapvető fogalmakkal és terminológiával meg kell ismertetniük.)

A tolmácsoktól elvárt kompetenciák a résztvevők szerint: a kiváló magyar és idegennyelv-tudás, az eljárás és annak szakterminológiájának ismerete (pl. jogi, vallási), a származási országok ismerete, a titoktartás, a személyes készségek (különösen a bizalomépítés) és a semlegesség, azaz „ne vonódjon be”. Ezek az elvárások megfelelnek a szakirodalomban és a szakmai etikai kódexekben megfogalmazott követelményeknek is, azonban, mint láttuk, a gyakorlatban a közösségi tolmácsok szerepe túlmutat a pusztán nyelvi közvetítésen, és a bevonódás sem mindig kerülhető el (pl. viccelődés a megfigyelt meghallgatáson), bár ez nem feltétlenül zárja ki a szöveghű tolmácsolást (amire szintén példa a megfigyelt meghallgatás). A harmadik résztvevő így foglalta össze a tolmácsokkal szembeni elvárásokat: „A tolmács csúnyán mondván egy eszköz. Fontos, hogy az ügyintéző ne érezze, hogy kevesebb attól, hogy tolmácson keresztül kommunikál.”

A szervezeti problémák körében említendő a tolmácsok elérhetősége és nyilvántartása. A nyilvántartott tolmácsokról a listákat az OIF a díjigények sorrendjében vezeti.

A listára formanyomtatvány benyújtásával lehet jelentkezni, amely magában foglalja a képesítés és/vagy szakmai tapasztalat igazolását, valamint a díjigény megadását is. A díjigény maximális összege az adott nyelvtől függ. Az egyes tolmácsolási eseményeket követően az ügyintéző továbbítja a megbízási szerződést a Gazdasági Főosztály részére (ld. az 1. sz. ábrát), továbbá a tolmács listáról való törlésére vonatkozó igényt is jeleznie kell a Gazdasági Főosztály felé. Amennyiben az ügyintéző eltér a listán meghatározott sorrendtől, vagyis nem a legalacsonyabb óradíjat kérő tolmácsot bízza meg, az eltérés indokát is meg kell adnia. Az interjúk alapján a tolmácsok megkeresésekor a gazdasági szempontokat sokszor felülírják az egyéb szakmai szempontok, melyek közül az eljárás és az eljárásjogi kifejezések ismerete volt az egyik leggyakrabban említett motívum. Tehát, ha egy ügyintéző már tudja egy tolmácsról, hogy ismeri a menekültügyi eljárást és a hivatal működését, van tapasztalata, akkor inkább ezt a tolmácsot fogja elsőként felhívni, noha a listán megelőzik alacsonyabb díjigényű tolmácsok is. A tolmács nemere is figyelnek az ügyintézők (mint láttuk, az elismerést kérőnek joga van azonos nemű tolmáchoz). Ennek vallási, illetve kulturális szempontból is jelentősége van. Például az első résztvevő beszámolt egy esetről, amikor a női tolmács messzebb ült a férfitől, és volt olyan, amit a vallása miatt nem akart lefordítani, mert azt nőként ő nem mondhatta el. További szempont lehet, amikor sürgősen kell a tolmács, például az ún. dublini eljárásokban; ekkor olyan tolmácsot hív például az első résztvevő, akiről tudja, hogy el szokott vállalni rövid határidővel is megbízást. Az ügyintézők egymást is megkérdezik, hogy tudnak-e megfelelő tolmácsot, akivel együtt szoktak dolgozni. A negyedik résztvevő tapasztalata szerint probléma, hogy sok tolmács, aki a listán szerepel, elérhetetlen, vagy már nem vállal tolmácsolást. Az első résztvevő is kiemeli, hogy a díj szokott konfliktusforrás lenni. A KATA adózási forma megszűnésekor sokan lekérdezték a listáról, aztán sokan visszavetették magukat például egyéni vállalkozóként. A dublini eljárásos ügyfeleknél az is problémaforrás, hogy sokszor csak pár mondatot kell telefonon tolmácsolni, amit nem minden tolmács vállal, mert ezt viszont nem fizetnék ki. Távtolmácsolás esetén külön probléma, hogy a kép- vagy a hangminőség nem mindig megfelelő.

A résztvevők tolmácsolással kapcsolatos képzést nem kaptak korábban (kivételként említi az első résztvevő az UNHCR által tartott egyik képzést), csak interkulturális képzés volt. De érdekelné őket képzés a tolmácsokkal való együttműködésről is, például a nemek kérdését tekintve. Szaknyelvi felkészítésre is volna igény kiküldetések előtt. Vannak kollégák által készített szöszedetek, de ezek nem mind ellenőrzöttek.

Ajánlott tehát az OIF együttműködése a tolmácsképző intézményekkel.

Befejezés

Az előző alcímekben bemutatott eredmények alapján a kutatási kérdésekre a következő válaszok adhatók:

A tolmácsok eljárásbeli szerepe hivatalosan a nyelvi közvetítés, azonban ezt a szerepet tapasztalataim szerint többször is átveszik – még ha csak ideiglenesen is, egy-egy mondat erejéig – akár az ügyintézők, akár a jogi képviselők (amennyiben ismerik az adott nyelvet). Ugyanakkor a tolmácsok is gyakran túllépnek szerepükön, amint azt a megfigyelt meghallgatás, valamint az interjúk során gyűjtött adatok is alátámasztják. Előfordul például, hogy önállóan kezdeményeznek kérdéseket, kérés vagy engedély nélkül tesznek fel kérdéseket az ügyfélnek vagy fűznek magyarázatokat az elhangzottakhoz. A megfigyelt meghallgatáson a tolmács Hale (2008) tipológiája alapján a közlések hű tolmácsolójának szerepe mellett a szűrő, a felerősítő, a tisztázó és a beszédet előmozdító szerepet is betöltötte.

A tolmácsoktól elvárt kompetenciák a résztvevők szerint: a kiváló magyar és idegennyelv-tudás, az eljárás és annak szakterminológiájának ismerete (pl. jogi, vallási), a származási országok ismerete, a titoktartás, a személyes készségek (különösen a bizalomépítés) és a semlegesség, hogy „ne vonódjon be”. Ezek az elvárások megegyeznek a szakirodalomban és bizonyos szakmai etikai kódexekben megfogalmazott követelményekkel is, bár Magyarországon legfeljebb a szakmai egyesületek/szervezetek adtak ki ilyen etikai kódexeket, és a nemzetközi szakirodalom sem egységes pl. a menekültügyi/közösségi tolmácsok semlegességének kérdésében. Például Bancroft et al. (2013) tanulmánya fókuszában a közösségi tolmácsolás és a jogi tolmácsolás metszetében lévő szűrkezőna áll. A menekültügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos tolmácsolást a tanulmány a kvázi jogi tolmácsolás kategóriájába sorolja, és felhívja rá a figyelmet, hogy az adott személy számára a jogi eljáráson kívüli helyzetben történő közösségi tolmácsolási eseménnyel szemben támasztott elvárások eltérnek az ugyanezen személy számára a jogi eljárás keretében történő tolmácsolási helyzetre vonatkozó elvárásoktól. Ugyanakkor a közösségi tolmácsok gyakran nincsenek tisztában ezekkel a különbségekkel, akár a terminológia, akár az etikai követelmények terén, például amikor az ügyvéd olyat vár el a tolmácstól, ami nem tartozik a feladatai közé, vagy amikor az ügyfél az ügyvéd helyett a tolmácshoz fordul tanácsért. E szűrkezőnára jellemző kihívások kezelése érdekében specializált képzés bevezetésére tesznek javaslatot az

USA vonatkozásában, amely magyar kontextusban is megfontolásra érdemes. A Magyarországgal szomszédos országok közül Szlovákiában például az ukrainai menekültek érkezése adta meg a végső lökést ahhoz, hogy 2023-ban elinduljon az első, közösségi tolmács képzést adó képzési program (Štefková 2025). Itt ismét érdemes emlékezni arra, hogy az új Eljárási rendelet szerint a tagállamoknak a tolmácsokat és a kulturális közvetítőket – például egységes tájékoztató füzet vagy útmutató útján – a nemzetközi védelem iránti kérelmek értékeléséhez kapcsolódó alapvető fogalmakkal és terminológiával meg kell ismertetniük. Ezt segíthetné például az OIF országinformációkra vonatkozó dokumentumainak megosztása a tolmácsokkal. Ajánlott különösen az OIF és tolmácsképző intézmények együttműködése is, illetve a menekültügyi/közösségi tolmácsok – valamint az elavult vagy hiányos jogi szabályozásra tekintettel általában a tolmácsok – státusának jogszabályi rendezése, szakmaként történő elismerése, képzésük, nyilvántartásuk és díjazásuk kereteinek felülvizsgálata.

A megfigyelt meghallgatáson a tolmács egyébként megfelelt az interjúk során elhangzott, fentebb említett elvárásoknak – kiváló magyar és idegennyelv-tudás, az eljárás és annak szakterminológiájának ismerete, vallási ismeretek (pl. a bűntre vonatkozóan), a származási ország ismerete, a titoktartás, a személyes készségek (különösen a bizalomépítés, ld. viccelődés) –, a bevonódás és a saját hivatalos eljárási szerepén való túllépést kivéve.

A program során tolmácsokkal végül nem volt mód interjúkat készíteni, ezért a tolmácsok tapasztalatainak vizsgálata további kutatást igényel; erre a félig strukturált interjú megfelelő eszköz lehet. Disszertációs kutatási terveim között szerepel a jogász szakma menekültügyekben eljáró képviselőinek és menekülteknek a megkeresése is a tolmácsokkal kapcsolatos tapasztalataik feltárása céljából.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton is szeretném hálámat kifejezni mind a Belügyminisztérium, mind az Országos Idegrendészeti Főigazgatóság, és különösen instruktoraim, dr. Szabó Mária és dr. Hajós Attila, valamint a Menedékjogi Osztály dolgozóinak felé, hogy ez a kutatás megvalósulhatott.

Irodalomjegyzék

- Baker, M. (2006) *Translation and Conflict. A Narrative Account*. London/New York: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203099919>
- Bakó, B. (2026) A menekültügyi tolmácsolás sajátosságai Magyarországon egy interjú pilotkutatás tükrében: hat esettanulmány. *Fordítástudomány*, 28(1). pp. 79–100. <https://doi.org/10.35924/fordtud.28.1.3>
- Balogh, K.–Eszenyi, R. (2025) From becoming an interpreter to adhering to a code of conduct: The standing of legal interpreters in Belgium and Hungary. *Across Languages and Cultures*, Vol. 26. Special Issue. Pp. 95–109. <https://doi.org/10.1556/084.2025.01072>
- Bancroft, M. A.–Bendana, L.–Bruggeman, J.–Feuerle, L. (2013) Interpreting in the Gray Zone: Where Community and Legal Interpreting Intersect. *Translation & Interpreting*, Vol. 5. No. 1. pp. 94–113. <https://doi.org/10.12807/TI.105201.2013.A05>
- Barsky, R. F. (1996) The Interpreter as Intercultural Agent in Convention Refugee Hearings. *The Translator*, Vol. 2. No. 1. pp. 45–63. <https://doi.org/10.1080/13556509.1996.10798963>
- Berencsi, Zs. (1996) Gazdasági stratégiák, belső hatalmi viszonyok egy menekülttáborban és hatásai a tábor belső életére, külső kapcsolataira. In: Sik, E.–Tóth, J. (szerk.) *Táborlakók, diaszpórák, politikák*. Budapest: MTA Politikai Tudományok Intézete. pp. 21–29.
- Beták, P. (2022) A tolmács esete a szóval, avagy „x nyelve van, mégis megbotlik.” *Porta Lingua*, 2022. 1. sz. pp. 95–100. <https://doi.org/10.48040/PL.2022.1.9>
- Braun, V.–Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3. No. 2. pp. 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Dörnyei, Z. (2007) *Research methods in applied linguistics: Quantitative, qualitative, and mixed methodologies*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.4000/asp.294>
- Eszenyi, R.–Puklus, M. (2026) A bírósági és hatósági tolmácsok képzése perszimulációk bevonásával. *Fordítástudomány*, 28(1), pp. 63–78. <https://doi.org/10.35924/fordtud.28.1.2>
- Golnhofer, E. (2001) *Az esettanulmány*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.
- Hale, S. (2008) Controversies over the Role of the Court Interpreter. In: Garcés, C. V.–Martin, A. (eds) *Crossing Borders in Community Interpreting: Definitions and Dilemmas*. Netherlands: Benjamins. pp. 99–121. <https://doi.org/10.1075/btl.76.06hal>
- Hale, S. (2015) Community interpreting, In: Pöchhacker, F. (ed.) *Routledge encyclopedia of interpreting studies*. Oxon/New York: Routledge. pp. 65–69. <https://www.routledge.com/products/9780415634328>
- Hale, S.–Napier, J. (2013) *Research Methods in Interpreting. A Practical Resource*. London/New Delhi/New York/Sydney: Bloomsbury. <https://doi.org/10.7202/1037771ar>
- Horváth, Á.–Gabányi, R.R. (2025) Unveiling public service interpreting in Hungary: insights from NGO perspectives. *FITISPos International Journal*, Vol. 12. No. 1. pp. 149–167. <https://doi.org/10.37536/FITISPos-IJ.2025.12.1.408>
- Horváth, I. (szerk.) (2017) *Tolmácsolás a bíróságon. Esettanulmányok a bírósági tolmácsolás gyakorlatából*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. <https://www.offi.hu/sites/default/files/media/files/tolmacsolas-a-birosagon.pdf> [Letöltve: 2026.02.23.].
- Inghilleri, M. (2009) Asylum. In: Baker, M.–Saldanha, G. (eds) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 2nd ed.* London/New York: Routledge. pp. 10–13. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315678627-6/asylum-moira-inghilleri-katrijn-maryns>
- Jancsi, B. (2003) A közösségi tolmácsolás. *Tudásmenedzsment*, 4. évf. 1. szám pp. 76–84. <https://adoc.tips/a-kzssegi-tolmacsolas.html> [Letöltve: 2026.03.02.].
- Károly, K. (2022) A nyelvi közvetítés empirikus kutatásának módszerei. In: Klaudy, K.–Robin, E.–Seidl-Péché, O. (szerk.) *Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatómódszertanába I. Általános rész*. Budapest: ELTE FTT–MANYE Fordítástudományi Szakosztály. pp. 27–58. <https://doi.org/10.21862/kutmodszertani/3>
- Kende, T.–Nagy, B.–Sonnevend, P.–Valki, L. (2014) *Nemzetközi jog*. Budapest: Wolters Kluwer Kft.
- Klaudy, K. (2023) A nyelvi közvetítés társadalmi szerepének vizsgálata a fordítástudományban. In: Seresi, M.–Robin, E.–Eszenyi, R. (szerk.) *Nyelvi közvetítés fegyveres konfliktusokban és egyéb válsághelyzetekben*. Budapest: OFFI Zrt., ELTE BTK. pp. 15–26. <https://doi.org/10.21862/nyelvrozvetitesvalsag/3>
- Láncos, P. L. (2023) Humanitárius tolmácsolás: definíciós kísérletek. In: Seresi, M.–Robin, E.–Eszenyi, R. (szerk.) *Nyelvi közvetítés fegyveres konfliktusokban és egyéb válsághelyzetekben*. Budapest: OFFI Zrt., ELTE BTK. pp. 103–110. <https://doi.org/10.21862/nyelvrozvetitesvalsag/10>
- Láncos, P.–Hajas, B. (2023) A tolmácsoláshoz való jog szabályozása az Ákr.-ben. *Magyar Jogi Nyelv*, 2023/1. pp. 1–11. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5727516> [Letöltve: 2026.03.02.].

- Maryns, K. (2015) Asylum Settings. In: Pöchhacker, F. (ed.) *Routledge encyclopedia of interpreting studies*. London/New York: Routledge. pp. 23–26. <https://backoffice.biblio.ugent.be/download/5956446/8556805>
- Mason, I. (2009) Dialogue Interpreting. In: Baker, M.–Saldanha, G. (eds) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 2nd ed. London/New York: Routledge. pp. 81–84.
- Merlini, R. (2015) Dialogue Interpreting. In: Pöchhacker, F. (ed.) *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies*. London/New York: Routledge. pp. 102–107.
- Müller, Á. (2017) A bírósági tolmácsolás dilemmái a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal menekültügyi határozatának bírósági felülvizsgálata során tartott tárgyalás fényében. In: Horváth, I. (szerk.) *Tolmácsolás a bíróságon. Esettanulmányok a bírósági tolmácsolás gyakorlatából*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. pp. 97–125. <https://www.offi.hu/sites/default/files/media/files/tolmacsolas-a-birosagon.pdf> [Letöltve: 2024.12.04.].
- Németh, A. (2021) Üzleti és vállalati tolmácsolás a dialógustolmácsolás kontextusában. *Fordítástudomány*, 23. évf. 2. szám. pp. 66–91. <https://doi.org/10.35924/fordtud.23.2.4>
- Pöchhacker, F. (2004) *Introducing interpreting studies*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203504802>
- Pöllabauer, S. (2021) During the interview, the interpreter will provide a faithful translation – The potentials and pitfalls of researching interpreting in immigration, asylum and police settings: methodology and research paradigms. *Linguistica Antverpiensia. New Series – Themes in Translation Studies*, 5. pp. 229–244. <https://doi.org/10.52034/lanstts.v5i.162>
- Puklus, M. (2019) *A bírósági tolmácsolás nyelvi és nyelven kívüli tényezői, a bírói elvárások és a tolmács szerepe*. Doktori értekezés. Kézirat. Budapest: ELTE BTK Fordítástudományi Doktori Program. <https://doi.org/10.15476/ELTE2019.080>
- Sonnevend, P.–Bodnár, E. (2021) *Az Emberi Jogok Európai Egyezményének kommentárja*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. https://orac.hu/strasbourgi_kommentar
- Štefková, M. (2025) Step by step... Creating a community of practice for public service interpreting in Slovakia. *Across Languages and Cultures*, Vol. 26. Special Issue. pp. 81–94. <https://doi.org/10.1556/084.2025.01007>
- Szabari, K. (1999) *Bevezetés a tolmácsolás elméletébe és gyakorlatába*. Budapest: Scholastica.
- Tipton, R.–Furmanek, O. (2016) *Dialogue Interpreting. A Guide to Interpreting in Public Services and the Community*. London/New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315644578>
- Todorova, M. (2020) Interpreting for refugees. Lessons learned from the field. In: Ng, N.S.E.–Crezee, I.H.M. (eds) *Interpreting in Legal and Healthcare Settings: Perspectives on research and training*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing. pp. 63–81. <https://doi.org/10.1075/btl.151>
- Tóth, J. (1994) *Menedékjog – kérdőjelekkel*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Ugróczky, M. (2024) A tolmácsolás ingtag közjogi alapjai. *Magyar Jogi Nyelv*, 2024/1. pp. 14–25. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/7954454> [Letöltve: 2026.02.23.].
- Wadensjö, C. (2009) Community interpreting. In: Baker, M.–Saldanha, G. (eds) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. 2nd ed. London/New York: Routledge. pp. 43–48. https://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A265421&ds_wid=6204
- Wadensjö, C. (1999) *Interpreting as Interaction*. London/New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315842318>

Internetes hivatkozások

- URL1: Az Európai Unió új migrációs és menekültügyi paktuma (New Pact on Migration and Asylum). https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_en [Letöltve: 2026.07.09.].
- URL2: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1348 rendelete a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárás létrehozásáról (Asylum Procedure Regulation). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj> [Letöltve: 2026.07.09.].
- URL3: UNHCR Global Trends (éves menekültügyi statisztikák). <https://www.unhcr.org/global-trends> [Letöltve: 2026.07.09.].
- URL4: Az Országos Idegrendészeti Főigazgatóság szervezeti felépítése (Nemzeti Jogszabálytár). https://njt.jog.gov.hu/document/8b/8b4720160AB0000039_2.PDF [Letöltve: 2026.07.09.].
- URL5: Convention Relating to the Status of Refugees (1951. évi genfi egyezmény) és az 1967. évi Jegyzőkönyv. <https://www.unhcr.org/media/convention-and-protocol-relating-status-refugees> [Letöltve: 2026.07.09.].
- URL6: 1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi genfi egyezmény és az ahhoz kapcsolódó 1967. évi jegyzőkönyv kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98900015.rvr> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL7: UNHCR Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status.
<https://www.unhcr.org/handbook-procedures-and-criteria-determining-refugee-status> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL8: Az Európai Unió Alapjogi Chartája.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL9: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1347 rendelete a nemzetközi védelemre jogosult személyek elismeréséről (Qualification Regulation).
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL10: A Tanács 2001/55/EK irányelve a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32001L0055> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL11: A Tanács (EU) 2022/382 végrehajtási határozata (2022. március 4.) az átmeneti védelem bevezetéséről.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022D0382> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL12: Az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelve a büntetőeljárás során biztosított tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32010L0064> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL13: Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről (Emberi Jogok Európai Egyezménye).
https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_hun [Letöltve: 2026.07.09.].

URL14: 1993. évi XXXI. törvény az Emberi Jogok Európai Egyezményének kihirdetéséről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300031.tv> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL15: Magyarország Alaptörvénye.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (Letöltve: 2026.07.09.)

URL16: 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról.
<https://njt.hu/jogszabaly/2007-80-00-00> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL17: UNHCR Master Glossary of Terms.
<https://www.unhcr.org/glossary> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL18: 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet a menedékjogról szóló törvény végrehajtásáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700301.kor> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL19: 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet a szakfordításról és tolmácsolásról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98600024.mt> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL20: 7/1986. (VI. 26.) IM rendelet a szakfordításról és a tolmácsolásról szóló 24/1986. (VI. 26.) MT rendelet végrehajtásáról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98600007.im> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL21: 370/2017. (XII. 8.) Korm. rendelet a Jelnyelvi Tolmácsok Országos Névjegyzékéről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700370.kor> [Letöltve: 2026.07.09.].

URL22: 7/1986. (VI. 26.) MM rendelet a szakfordító és tolmácsképzés megismerésének feltételeiről.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98600007.mm> [Letöltve: 2026.07.09.].

I sz. Melléklet

Tájékoztató ügyfelek részére a menekültügyi meghallgatás során történő tolmácsolásról

A vonatkozó jogszabályoknak megfelelően a tolmács feladata, hogy mint nyelvi közvetítő biztosítsa a szöveghű kommunikációt az eljárás jogszerű és szakszerű lefolytatása érdekében, ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli.

Tájékoztatjuk, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye, továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartája és a magyar jogszabályok alapján joga van a tisztességes ügyintézéshez, az eljárás során anyanyelve vagy az Ön által beszélt nyelv használatához. A tolmácsolást a hatóság díjmentesen biztosítja az Ön számára.

A törvény a hamis tolmácsolást büntetni rendeli, erre az ügyintéző figyelmezteti a tolmácsot, ezzel is biztosítva, hogy a tolmács pontosan, pártatlanul és elfogulatlanul végezze feladatát.

Az ügyfél a tolmácsolás teljes ideje alatt többször is nyilatkozik arról is, hogy érti/értette-e a tolmácsot.

A tolmács egyes szám első személyben tolmácsol, például: „Akkor találkoztam valakivel, aki segítséget ígért...” Ha azonban kérdése van a tolmácsnak, mert nem értett valamit, akkor egyes szám harmadik személyre váltva teszi fel kérdését vagy megjegyzését, például: „A tolmács pontosítást kér.”

Fentieket, továbbá minden megjegyzést/kérdést/javaslatot/kifogást a jegyzőkönyvben pontosan kell rögzíteni, annak érdekében, hogy a meghallgatás, illetve a tolmácsolás jogszerűségét és szakszerűségét vagy adott esetben ezek hiányát, illetve későbbi esetleges kritikáját megfelelően lehessen értékelni és semmilyen módon ne vezethessen joggal való visszaéléshez, illetve a tolmácsolás indokolatlan elhúzódásához.

Kérésére azonos nemű tolmácsot alkalmaz a hatóság.

Tájékoztatjuk, hogy amennyiben az, az eljárás lefolytatását nem akadályozza, a tolmács kiválasztása során figyelembe kell venni az elismerését kérő és a tolmács származási országa, illetve kulturális háttere tekintetében felmerülő, a kérelmező által a menekültügyi hatóság részére jelzett esetleges speciális igényeket.

Amennyiben arra lehetőség van, és az eljárás lefolytatását nem akadályozza, az elismerését kérő saját nemének megfelelő, illetve nyilvántartott nemétől eltérő nemi identitására hivatkozva kérheti, hogy az eljárás során az általa megjelölt nemű ügyintéző és tolmács vegyen részt az eljárásban.

A meghallgatáson lehetőséget biztosít a hatóság arra, hogy Ön mint kérelmező saját szavaival, összefüggően nyilatkozzon menekülés-történetéről, az elismerés iránti kérelem benyújtásának okairól, és Magyarországra érkezésének körülményeiről.

Önnek joga van ahhoz, hogy a jegyzőkönyv tartalmára – a tolmácsolás megzavarása nélkül, azt követően – észrevételeket tegyen. Ez történhet a meghallgatás közben, de annak befejezését követően is.

Ennek érdekében a meghallgatás előtt a hatóság jegyzetelési lehetőséget biztosít Önnek. Ily módon a meghallgatás elején rövid vázlatos formában is rögzítheti mondandójának fontosabb részeit, továbbá a meghallgatás alatt felmerülő esetleges kérdéseit, megjegyzéseit.

Telefonját, vagy más elektronikus vagy okos eszközt a meghallgatás során nem vehet igénybe.

A jegyzőkönyv magyarul készül, ezért a meghallgatás végén a jegyzőkönyvet az ügyintéző visszaolvassa Önnek, úgy, hogy a visszaolvasást a tolmács idegen nyelven közvetíthesse.

Information for Clients regarding the Role of the Interpreter and the Rules on Interpreting during the Interview

In accordance with the relevant legislation, the interpreter's task is to ensure accurate communication as a linguistic mediator, and to facilitate the lawful and professional conduct of the procedure, when the case administrator does not speak the foreign language used by the client or any other participant in the procedure.

We inform you that – based, among others, on the European Convention on Human Rights, the Charter of Fundamental Rights of the European Union and the laws of Hungary – you have the right to a fair procedure and to use a language you speak. The authority shall provide an interpreter for you free of charge.

The case administrator warns the interpreter that false interpretation is punished by law. It is to ensure that the interpreter performs their task accurately, impartially, and without bias.

Throughout the interpretation, the client shall be asked several times if they understood what the interpreter said.

The interpreter shall interpret in the first person singular, for example: "I met someone who promised to help me...". However, if the interpreter has any questions because they did not understand something, they shall ask or comment in the third person singular, for example: "The interpreter is requesting clarification."

All of the above, as well as any remarks/questions/suggestions/objections, must be precisely recorded in the minutes, so that the legality and professional conduct of the and interpretation, or the lack thereof, and any potential criticism in the future can be properly evaluated and cannot lead to abuse of rights or unnecessary delays.

Furthermore, you have the right to request that the authority use an interpreter of the same gender as yourself.

We inform you that, if it does not hinder the procedure, the selection of the interpreter must take into account any special needs related to the country of origin or cultural background of the client and the interpreter, if it is indicated by the client to the authority.

If it is possible and does not hinder the procedure, the client can request that, based on their officially registered gender or a gender identity other than that, an officer and interpreter of the gender they specify shall take part in the procedure.

The authority shall provide the opportunity for you, as the client, to make a coherent statement, using your own words, about the story of your escape and the reasons for submitting the application and the circumstances of your arrival in Hungary.

Without disturbing the interpretation, after the interpreter has stopped talking, you have the right to make remarks on the content of the minutes. You may exercise this right both during and after the interview. To facilitate this, before the hearing, the authority shall provide you with an opportunity to take notes. This way, at the beginning of the hearing, you can briefly outline the key points of what you wish to say, as well as any questions or remarks that may arise during the hearing.

You are not allowed to use your phone or any other electronic or smart devices during the hearing.

The minutes shall be prepared in Hungarian. At the end of the interview, the case administrator will read the minutes back to you, also allowing the interpreter to translate this to you.

Tájékoztató ügyvédek/jogi képviselők részére a menekültügyi kihallgatás során történő tolmácsolásról

A menedékjogi törvénynek megfelelően az eljárás egyéb résztvevőjeként a tolmács feladata, hogy mint nyelvi közvetítő biztosítsa a szöveghű kommunikációt az eljárás jogszerű és szakszerű lefolytatása érdekében, ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli.

Az ügyfél képviselője szintén az eljárás egyéb résztvevőjeként van jelen, de szerepe nem terjed ki a

tolmácsolási feladatok ellátására, sem annak nivója és pontossága megítélésére.

Köteles biztosítani a tolmácsolás folyamatosságát. Ennek érdekében megjegyzésekkel, javaslatokkal kizárólag a tolmácsolási feladat/részfeladat elvégzését követően élhet.

A törvény a hamis tolmácsolást büntetni rendeli, erre az ügyintéző figyelmezteti a tolmácsot, ezzel is biztosítva, hogy a tolmács pontosan, pártatlanul és elfogulatlanul végezze feladatát.

Ennek teljesüléséhez az is szükséges, hogy az eljárás egyéb résztvevői, így az ügyfél képviselője se próbálja meg befolyásolni a tolmácsot, vagy megzavarni munkáját megjegyzésekkel, közbevetésekkel, vagy átvenni tőle az idegen nyelven történő közvetítést.

A tolmács személyével kapcsolatban az ügyfél kifogással élhet az eljárás teljes időtartama során, figyelemmel a tolmács személye elleni kifogás/új tolmács kéréséhez fűződő min. 24 órával korábbi jelzési kötelezettségre, ideértve az azonos nemű tolmács igénybevételét.

Az ügyfél a tolmácsolás teljes ideje alatt, többször is nyilatkozik arról is, hogy érti/értette-e a tolmácsot.

A tolmács egyes szám első személyben tolmácsol, például: „Akkor találkoztam valakivel, aki segítséget ígért...” Ha azonban kérdése van a tolmácsnak, mert nem értett valamit, akkor egyes szám harmadik személyre váltva teszi fel kérdését vagy megjegyzését, például: „A tolmács pontosítást kér.”

Ha a jogi képviselő magyarul szeretne kérdezni az ügyintézőtől, és az magyarul válaszol, vagy fordítva, akkor a tolmácsnak azt is le kell fordítania az ügyfél részére. Ha az ügyfél és a képviselője idegen nyelven kommunikálnak egymással, azt is lefordítja a tolmács az ügyintézőnek.

Fentieket, továbbá minden megjegyzést/kérdést/javaslatot/kifogást a jegyzőkönyvben pontosan kell rögzíteni, annak érdekében, hogy a meghallgatás, illetve a tolmácsolás jogszerűségét és szakszerűségét vagy adott esetben ezek hiányát, illetve későbbi esetleges kritikáját megfelelően lehessen értékelni és semmilyen módon ne vezethessen joggal való visszaéléshez, illetve a tolmácsolás indokolatlan elhúzódásához.

Kérjük a fentiek tudomásulvételét és tiszteletben tartását.

2. sz. Melléklet

Egységes elemzési szempontok tolmácsolási esettanulmányok kidolgozásához

Tolmácsolás előtti kioktatás/tájékoztató módja és tartalma

- Tolmácsolással kapcsolatos viselkedési normák tisztázása az esemény előtt
- Figyelmeztetés/helyreigazítás szükségessé válása az esemény közben
- Jogi képviselő/ügyvéd részére (milyen mélységben)
- Ügyfél részére tájékoztató, illetve papír és toll rendelkezésre bocsátása

Technikai és módszertani megoldások az objektív mérés érdekében

- 'Check list' használata az objektivitás biztosítása érdekében
- Valós idejű érzékelés dokumentálása (jegyzetelés, telefonnal/diktafonnal történő azonnali retrospektív rögzítés)

Pszichológiai tényezők

- Bizalomépítés (módja, lépései, akadályai)
- Metakommunikáció leírása a tolmácsolási folyamat során
- Akadályok (szemkontaktus, első benyomás, távolságtartás/proxemika)
- Gender kihívások (testbeszéd, metakommunikáció: pl. kézfogás megtagadása)
- résztvevő tolmáccsal kapcsolatos kifogása (oka, kezelési módja)
- azonos nemű tolmács kérése (bejelentés ideje, kérés oka)
- Eredményesség érzése (ötfokú Likert-skálán)

Szakmai kiértékelési szempontok

- Az eljárásban résztvevő személyek (gyám, szülő/tv-es képviselő, szakértő)
- Jogi képviselő kooperációja (részvételéből adódó esetleges nehézségek)
- Egyéb zavaró tényezők jelenléte
 - távtolmácsolás technikai háttéréből adódó nehézségek (audio)
 - reáliák, illetve nem, vagy csak körülírással fordítható kifejezések
 - akcentus
 - megakadás (okok dokumentálása: pl. jogi képviselő közbeszólásai)
 - téves szóhasználatból eredő félreértések (felmerülése és kezelése)
- Egyéb nehézségek, kihívások előfordulása és kezelésük módja

- tegezés/magázás
- tabuk (pl. személyes adatok kapcsán fennálló információ megtagadása)
- jegyzőkönyvben szerepeltetett negatív viselkedés (pl. közbeszólás, későbbi panasz, kritika, átírási igény, letagadás) dokumentálása

3.sz. Melléklet

Protokoll ügyintézőkkel folytatott félig strukturált interjúkhoz a menekültügyi tolmácsolás témájában

- Mióta dolgozik az Országos Idegrendészeti Főigazgatóságon (illetve annak jogelődjeinél) menekültügyi ügyintézőként?
- Milyen nyelve(ke)n tud?
- Ügyintézőként részesült-e olyan képzésben, amelyen a tolmácsolás (kérdése) is a tananyag része volt?
- Évente átlagosan hány ügyben jár el ügyintézőként?
- Az ügyeinek éves szinten körülbelül mekkora hányadában kerül sor menedékkérők/menekültek/oltalmazottak/befogadottak meghallgatására?
- Ezekben belül milyen arányban oszlik meg a személyes jelenléttel zajló és a távmeghallgatás?
- Évente átlagosan hány ügyében/az ügyek hány százalékában van szükség tolmács igénybevételére?
- Ezekben belül milyen arányban oszlik meg a tolmács személyes jelenlétével zajló tolmácsolás és a távtolmácsolás?
- Átlagosan milyen hosszúságúak a tolmácsolással zajló meghallgatások, illetve egyéb tolmácsolást igénylő események (pl. döntés kihirdetése)?
- Szokott szünetet tartani a tolmácsolással zajló események közben?
- Milyen nyelveken kell leggyakrabban tolmácsot igénybe venni?
- Hogyan érzékeli, az ügyfelek és a jogi képviselők mennyire elégedettek általában a tolmácsok teljesítményével?
- Hogyan érzékeli, a tolmácsok mennyire elégedettek általában a saját teljesítményükkel?
- A kötelező tájékoztatókon és figyelmeztetéseken túl volt-e már szükség arra, hogy a tolmácsot rendre utasítsa akár az Önnel, akár a többi féllel szembeni nem megfelelő

viselkedéséért? Milyen viselkedés volt ez konkrétan?

- A kötelező tájékoztatókon és figyelmeztetéseken túl volt-e már szükség arra, hogy az ügyfelet vagy jogi képviselőt rendre utasítsa a tolmáccsal szembeni nem megfelelő viselkedésért?
- Volt már rá példa az Ön praxisában, hogy ügyintézőként a tolmács segítségét vagy véleményét kérte a tolmácsoláson túl?
- Volt már rá példa az Ön praxisában, hogy az ügyfél vagy a jogi képviselő a tolmács segítségét vagy véleményét kérte a tolmácsoláson túl?
- Volt már rá példa az Ön praxisában, hogy a tolmács túltérjeszkedett a tőle elvárt tolmácsolási funkción?
- Volt már rá példa az Ön praxisában, hogy a tolmácsolás minőségével vagy a tolmács személyével szemben kifogást emeltek az ügyfelek vagy a jogi képviselők?
- Ön szerint milyen a jó tolmács?
- Ön szerint mikor jó minőségű a tolmácsolás?
- Szükségesnek tartana-e a tolmácsolás nyelvi és nyelven kívüli jellemzőiről szóló képzéseket, tréningeket, workshopokat?
- Van-e bármi egyéb, amit szeretne a témával kapcsolatban elmondani?